

Minni Niemelä

”I make milk, what's your superpower?”

Imetyskertomukset ja äitien sanataideverkkoryhmä

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Kirjoittaminen
marraskuu 2008

Johdanto.....	2
1. Työn tausta	5
2. Imetyskokemusten käsittelyn merkitys.....	6
3. Olemassa olevat imetyskertomukset.....	9
3.1. Muinaiset myytit, urbaanit uskomukset.....	9
3.2. Imetys kirjallisuudessa.....	13
3.3. Äitien omat kertomukset.....	23
3.3.1. Kirjoituskilpailun imetystarinat	27
3.3.2. Imetyskertomukset vs. synnytyskertomukset	30
4. Kirjoittamisen merkitys.....	33
4.1. Terapeuttinen kirjoittaminen.....	33
4.2. Itseymmärrystä omaelämäkerrallisuudesta.....	36
4.3. Kokemus kirjoituksen taustalla	39
5. Äitien imetysaiheinen sanataideverkkoryhmä	41
5.1. Sanataideverkkoryhmän perustaminen ja muodostuminen	41
5.2. Sanataideverkkoryhmän sanataideharjoitteet ja äitien uudet imetyskertomukset.....	43
5.3. Kirjoittajien mietteitä sanataideharjoitteiden jälkeen.....	60
Päätäntö	63
Lähteet.....	69
Liite 1: Sanataideverkkoryhmän tehtävät.....	71
Liite 2: Sanataideverkkoryhmään osallistujat ja heidän osallistumisensa tehtäviin	72
Kuvaliite:.....	73

Johdanto

Kirjoittamisen tutkimisen kytkeminen johonkin niin marginaaliseen aiheeseen kuin imetykseen tuntui aluksi itsestäni hieman kummalliselta, mutta aihe vaati päästä käsiteltäväksi. Olisin voinut tyytyä tutkimaan sitä mitä ja miten imetyksestä on jo kirjoitettu, mutta se tuntui liian kirjallisuudentutkimukselliselta lähestymistavalta, ja koska lähtökohtaisesti olin sitä mieltä, että imetyksestä ei kirjoiteta riittävästi, päätin houkutella äidit kirjoittamaan imetyksestä avoimessa sanataideverkkoryhmässä. Tätä varten perustin blogin¹.

Graduaineiston keräämisen apuvälineenä toimineen gradublogini ja samalla koko gradun työnimi oli "*Uusia imetyskertomuksia etsimässä*", mutta jo alkuvaiheessa työtä havaitsin, että koko imetyskertomuksen käsite on ongelmallinen. Mikä on imetyskertomus? Miten kertomus eroaa tarinasta? Lopulta päädyin käyttämään työssäni kertomusta ja tarinaa toistensa synonyymeina. Yhdistävänä tekijänä on ainakin se, että molemmissa on alku, loppu ja juoni, mutta kertomus tuntuu enemmän eletyltä ja kokonaiselta, tarina voi olla "vain tarinaa" (Syrjälä 2001, 6; 2004) . Ajattelen tarinaa kertomuksen muokatumpana versiona josta ei ole enää pitkä matka fiktion.

Imetyskertomukset oli myös syytä linkittää kuulumaan johonkin genreen. Kiinnekohta löytyi omaelämäkertatutkimuksesta, jota tehneen Anni Vilkon mukaan omaelämäkerrat jakaantuvat alakertomuksiin (Vilkko 1997, 104, 108). Päättelin, että jos perhe ja äitiys on alakertomus, imetys on tuon alakertomuksen fragmentti, lyhyeen ajanjaksoon kiinnittynyt tarina, kenties vain yhden kohtauksen kuvaus tai muistelu (Saresma 2007, 119). Muun muassa feministinen tutkimus on etsinyt naisten kokemuksia omaelämäkerroista (Saresma 2007, 96), mutta tässä työssä yhteen fragmenttiin kuuluvia kokemuksia etsittiin nimenomaan itsenäisinä, muusta omaelämäkerrallisesta aineistosta erottuvina kertomuksina.

¹ <http://imetystarinat.blogspot.com>

Omaelämäkerrallisella tekstillä tarkoitan perinteistä autobiografiaa, yleensä minämuotoista ja kronologisesti etenevää proosakertomusta. Toisaalta omaelämäkerrallinen aineisto voi olla hyvinkin moninaista ja esimerkiksi omaelämäkertakilpailuihin lähetetään usein kaikenlaisia tekstejä joissa oma ääni tulee kuuluviin: runoja, mielipidetekstejä, pakinoita, lyhyitä kuvauksia, omakuvia. (Makkonen 1994, 10-11)

On hieman ristiriitaista, että taustoitan imetyskertomukset omaelämäkerrallisuudella, vaikka sanataideverkkoryhmän avulla halusin hakea enemmän kaunokirjallisia kuin dokumentoivan omaelämäkerrallisia kertomuksia, mutta luotin siihen, että omaelämäkerrallisuus säilyy fiktiivisissäkin teksteissä. Joka tapauksessa luin tekstejä autobiografiseen sopimukseen nojaten, tulkiten tekstin minän viittaavan kirjoittajaan itseensä (Makkonen 1994, 11). Omaelämäkertatutkimuksen painopistealue on siirtymässä elämästä (*bios*) ja kerronnasta (*graphein*) kirjoittavaan subjektiin (*auto*), jolloin itse kirjoitus on osa minuutta ja sen muodostumista (Saresma 2007, 94, 99-100).

Mikään uusi ajatus tiettyyn elämänvaiheeseen liittyvien kokemusten ja kirjoittamisen yhdistäminen ei ole. Omaelämäkertakursseja ja sanataideryhmiä on suunnattu erilaisille, hyvinkin rajatuille ryhmille, esimerkiksi surutyötä tekeville lapsille ja rintasyöpäpotilaille. Helsingin työväenopiston ohjelmassa oli vuonna 2007 sanataidekurssi pienten lasten äideille, mutta kurssi peruttiin, ilmeisesti vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Se ei välttämättä kerro siitä, ettei ryhmälle olisi tilausta, vaan kenties siitä, että pienten lasten äitien on usein vaikea irrottautua kotoa säännöllisiin tapaamisiin. Tästäkin syystä tein omaa tutkimustani verkossa.

Eräs ensimmäisistä ajatuksistani aiheeseen liittyen oli se, että kirjoittamisella voi olla myös terapeutista merkitystä käsiteltäessä imetykseen liittyviä suuria tunteita. Tätä mahdollisuutta pohdin muun muassa narratiivisen terapian, neurolingvistisen prosessoinnin ja kokemuksen tutkimuksen käsitteiden avulla luvussa 4. Kirjoittamisen merkitys.

Omaelämäkerrallisen, terapeuttisen ja kokemusta muokkaavan aspektin lisäksi halusin löytää mahdollisimman moni-ilmeisiä, uudenlaisia imetystarinoita ja kannustaa äitejä kirjoittamaan heille tärkeistä kokemuksista jolloin niistä pääsevät hyötymään, liikkutumaan ja ilahtumaan muutkin äidit. Kirjoitettu ja julkaistu teksti todentaa koettua ja toimii näin myös emansipatorisena välineenä (Saresma 2007, 46-47). Halusin myös irrottaa kirjoittavat äidit kaavamaisuudesta ja kronologisuudesta, joka omasta elämästä kirjoittamiseen usein liittyy (Vilkko 1997, 102), joten yhdistin imetyskertomusten etsimiseen inspiroivat sanataideharjoitteet avoimessa ja verkossa toimivassa sanataideryhmässä, josta lisää luvussa 5. Äitien imetysaiheinen sanataideverkkoryhmä. Äitiyden kuvauksiin on aiempina vuosikymmeninä yhdistetty tietty kiiltokuvamaisuus ja konfliktittomuus, mutta nykyään on jo sallittua kirjoittaa ikävistä ja vaikeista aiheista, esimerkiksi aborteista tai epäonnistuneesta äitiydestä (Nätkin 1993, 165).

Tutkimukseni pääasiallinen tavoite oli selvittää miten kirjoittaminen imetyksestä luovasti ja ilmaisullisesti vapaasti, sanataideharjoitusten innoittamana, vaikuttaa äiteihin ja poikkeavatko heidän näin kirjoittamansa imetyskertomukset jotenkin oleellisesti aiemmista kertomuksista, joita tarkastelen luvussa 3. Olemassa olevat imetyskertomukset. Mitä hyötyä imetyskertomusten lukemisesta ja kirjoittamisesta ylipäätään on? Ketkä niitä kirjoittavat, ketkä lukevat ja miksi?

Oma taustani imettävänä äitinä ja toisten imettävien äitien tukiäitinä sekä myös imetyksestä kirjoittaneena tietokirjailijana näkyy tutkimuksessa siten, että vaikka gradun painopiste on imetyksestä kirjoittamisessa, ei itse imetyksessä, en aina malta olla kommentoimatta sitä imetykseen liittyvää tietoa, jota aineisto sisältää. En ole halunnut häivyttää taustaani ja omia kokemuksiani, koska uskon niiden tuovan oman lisänsä tutkittavaan aiheeseen.

Olen gradua kirjoittaessani ajatellut paljon myös ranskalaista feministitutkija Hélène Cixousia, joka ei edes tähdännyt valmiisiin teorioihin vaan siihen, että hänen ajatuksensa herättäisivät lukijoissa uusia ajatuksia (Saresma 2007, 59). Tämä ajatus on aina ollut kaiken oman kirjoittamiseni lähtökohta. Myös narratiivinen aihe ja lähestymistapa vaikuttivat siihen, millaiseksi työ on muodostunut. Narratiivinen tutkimus vakuuttaa parhaiten sillä, että se saa lukijan eläytymään ja tuntemaan (Syrjälä 2001, 7) ja tähän pyrin myös gradussani.

1. Työn tausta

Olen toiminut noin viisi vuotta imetystukiäitinä eli vertaistukijana odottaville ja imettäville äideille, jotka kaipaavat tietoa ja tukea. Kiinnostuin tukityöstä omien imetyskokemuksieni kautta. Imetys oli alun perin itselleni aivan uusi, hieman jännittävä ja täysin vieras asia: luulin, että siihen ei mitään oppeja tai tukiverkkoja tarvita, että se on lähinnä tuurista kiinni: joko se onnistuu tai ei onnistu. Olin väärässä. Hyvin usein imetys kaipaa tuekseen tietoa muun muassa rintojen toiminnasta, vauvan suun anatomiasta ja naisen hormonitoiminnasta. Se voi vaatia kullekin äitilapsiparille sopivien imetysasentojen aktiivista etsimistä ja löytämistä ja melkein aina myös pientä asennemuutosta. Imetysperinne Suomessa on osittain katkennut, koska nykyäitien omat äidit osuivat 1960- ja 70-lukujen murrokseen, jona aikana naisten työssä käyminen lisääntyi ja nykyisen kaltaista äitiyslomajärjestelmää ei vielä ollut. Myös äidinmaidonkorvikkeiden parempi saatavuus sekä lastenhoidon – myös ruokinnan – medikalisoituminen ovat vaikuttaneet siihen, että yhä useampi imettävä äiti tarvitsee imetystukea.

Kiinnostuttuani tukityöstä ja huomattuani sen valtavan tiedonjanon, joka äideillä oli, sekä neuvoloiden kyvyttömyyden vastata tähän janoon, koska neuvolatyötä tekevä terveydenhoitaja joutuu perehtymään sekä vauvojen että vaarien ongelmiin, kustantamo sai minut ylipuhutuksi kirjoittamaan imetyksestä opaskirjan. Edellinen suomenkielinen opaskirja imetyksestä oli julkaistu 1989 (Kuusisto, Ritva 1989. *Imetän ja hoivaan*. WSOY) ja se oli

tiedoiltaan osin jo vanhentunut. Suomenkieliselle ja äideille suunnatulle käytännön läheiselle tietoteokselle imetyksestä oli tilaus. *Imetysopas – Hyvinvointia vauvalle ja äidille* ilmestyi vuonna 2006 Tammi-konserniin kuuluvan Helmi Kustannuksen julkaisemana. Erityistarpeeseen tehdyksi kirjaksi se on myynyt tasaisesti ja kulunut lukijoiden käsissä: muun muassa kirjastot tilaavat siitä lisäkappaleita vielä kaksi vuotta ilmestymisen jälkeen.

Kirjan kirjoittamisen jälkeen huomasin, etten edelleenkään ole kirjoittanut ihan kaikkea aiheesta. Kirjassani oli äitien lyhyitä kommentteja elävöittävässä tekstissä, mutta imetystukiäitinä toimiessani olen jatkuvasti kuullut ja lukenut pidempiä imetyskertomuksia, tosia vuodatuksia, joita äidit kertovat toinen toisilleen. Kertomuksiin liittyy usein suurta hätää, huolta ja epävarmuutta eivätkä ne juurikaan muistuta kuvataiteesta tuttuja madonna- ja lapsi -hetkiä, joissa lapsi lepää tynnosti syömässä äidin rinnoilla.

Vaikka äideillä on suuri tarve kertoa kokemuksistaan, jäin pohtimaan miksi nämä kertomukset harvemmin muuntuvat kaunokirjallisuudeksi. Työn alkaessa käsitykseni oli, että vaikka imetyskuvastoa löytyy paljonkin, imetyskokemusten sanoitus puuttuu melkein kokonaan. Arvelin imetyskirjoituksen puuttumisen johtuvan siitä, että imetys on ristiriitoja herättävä, vaikea ja siksi vaiettu aihe, joka hävettää, huvittaa, kummastuttaa, jopa vihastuttaa. Ajattelin myös, että naiskirjoittajat eivät halua leimautua pelkiksi maidonhajuisiksi äititaiteilijoiksi. Työn edetessä jouduin tarkistamaan näkemystäni, josta lisää luvussa 3. Olemassa olevat imetyskertomukset ja erityisesti sen alaluvussa 3.2. Imetys kirjallisuudessa.

2. Imetyskokemusten käsittelyn merkitys

Mitä tahansa henkilökohtaisia kokemuksia, myös imetyskokemuksia on antoisinta vaihtaa toisten samassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa ja imetystukiryhmät tarjoavat äideille tähän mahdollisuuden. Imetystukityön uranuurtaja on 1950-luvulla perustettu amerikkalainen imetystukijärjestö La Leche League, joka tarjoaa sekä koulutusta, tietoa että ruohonjuuritason imetystukea Amerikassa ja ulkomailla. Tukiryhmien toiminta paikkaa laajojen

perheyhteisöjen hajoamisesta aiheutuneita ongelmia; imettävä äiti saa ryhmistä sitä mallia, jota hän aikaisemmin olisi saanut omaan perheyhteisöönsä kuuluvilta naisilta (Weiner 1994, 1362).

La Leche Leaguen perustajat olivat katolisia perheenäitejä, jotka keskiluokkaisesta taustastaan huolimatta kokivat olevansa feministejä (Weiner 1994, 1360;1376). He halusivat naisille vapauden päättää omasta kehostaan ja vastustivat synnytyssalien ja lastenosastojen teknistymistä ja laitostumista kannustaen naisia luottamaan oman naisellisuutensa voimaan, jolle he antoivat nimen "womanly art of breastfeeding". (Weiner 1994, 1358;1376, 1363-1364)

Vaikka La Leche Leaguen tavoitteissa ja arvoissa voi nähdä feministisiä piirteitä, naistutkimuksen piirissä on esitetty myös näkemyksiä, joiden mukaan imetystukityö on poleemista ja väritynyttä, eikä edistä sukupuolten välistä tasa-arvoa, ja että imetysjärjestöt, kuten La Leche League, vähintäänkin rivien väleissä suosittavat naiselle perinteistä roolia, jonka mukaan nainen on kotona ja päävastuullinen lapsista (Weiner 1994, 1377-1378). Totta onkin, että esimerkiksi La Leche League oli näkemyksissään melko radikaali ja yhdisti 1960-luvulla imetyksen suoraan hyvään äitiyteen, mutta se ei silti kannattanut perinteistä amerikkalaista kotirouvamallia, vaan radikaalimpaa hippilinjaa, jossa oman ulkonäön ja lieden kiiltävyyden edelle meni lapsen etu ja koko perheenä yhdessä vietetty aika (Weiner 1994, 1371).

Imetyksen tuki ry kouluttaa ainoana Suomessa vertaistukijoita imetystukiäideiksi, jotka sitoutuvat koulutuksen jälkeen toimimaan imetystukiryhmänvetäjänä. "Pääsyvaatimuksena" yhdistyksen vertaistukityöhön on se, että on imettänyt myös itse, koska imetyksen ajatellaan olevan niin erikoislaatuinen tapahtuma naisen elämässä, että sitä ei voi täysin ymmärtää kokematta sitä itse. Tukityön keskeisenä periaatteena on, että sen tulee perustua näyttöön perustuvalla tiedolla ja käytännön kokemukselle, ja oma imetys on käsiteltävä ennen tukiäidiksi ryhtymistä. Tämä käsittely tapahtuu äitien omien imetyskertomusten avulla. Tukiäidiksi

kouluttautuvien tehtävänä on kirjoittaa omasta imetyksestään, muistella sen kulkua ja kestoja, iloja ja suruja, ja yrittää näin päästä eroon omien imetykokemustensa painolastista, ettei tulisi siirtäneeksi sitä tukea tarvitseville äideille. Jos esimerkiksi oma imetys on päättynyt ennen kuin sen olisi halunnut päättävän ja asia on jäänyt käsittelemättä, tukiäidin voi olla vaikea tukea niitä äitejä, joiden imetys jatkuu kauemmin.

Nykyään imetystiedon peruskursseille otetaan myös muita kuin imettäviä äitejä ja hekin kirjoittavat imetyksestä, mutta omakohtaisen kokemuksen puuttuessa niistä tunnekokemuksista, joita imetys heissä herättää.

Vuosien tukityössä ja myös muiden tukihenkilöiden työtä seuranneena olen huomannut, että imetykseen liittyvät pettymykset eivät hälväne helposti. Tyypillistä on, että äidit kertaavat yhä uudelleen ikäviä imetykokemuksia ja jo ohimenneitä ongelmia. Imetykseen liittyvä pettymys voi olla aivan pieni, ulkopuolisen silmissä lähes mitätön asia. Äidit muistavat synnytyssairaalassa sanotut satuttavat sanat rinnoistaan vielä vuosikymmentenkin päästä vaikka jo tietäisivät, että kaikenlaisilla rinnoilla on mahdollista imettää. He harmittelevat niitä muutamia ensimmäisen kuukauden lisämaitoannoksia kun oma maito ei riittänyt ja ahdistuvat yhä uudelleen muistaessaan, kuinka lapsi vauvana kieltäytyi imemästä rintaa. Valmistautuessaan imetykseen äitejä auttaa vertaistuki, esimerkiksi tieto siitä, että imetysongelmat ovat yleisiä, suorastaan normaaleja, ja että ne useimmiten menevät ohi. Imetyksen merkityksen vähätteleminen ei auta äitejä, koska se ei poista heidän kokemiaan pettymyksen ja epäonnistumisen tunteita.

Jos äidit voisivat ohjastusti purkaa imetykokemuksiaan, he kenties välttyisivät turhilta syyllisyyksiltä ja taakoilta ja voisivat valmistautua seuraavien lastensa imetyksiin ilman edellisten jättämiä painolasteja.

Miksi imetys sitten on niin tärkeää, että siihen kannattaa panostaa myös ohi terveydenhuollon? Koska tämä työ ei varsinaisesti käsittele itse imetystä, vaikka sitä alituisen sivuaa, en perustele asiaa monisivuisesti – sen olen

tehnyt jo tietokirjassani –, mutta lyhyesti voisi todeta, että kun yleensä imetyksen kohdalla puhutaan vain sen suotuisista vaikutuksista lapsen terveyteen, huomioitavaa on, että imetys vaikuttaa positiivisesti myös imettävään äitiin ja hänen välityksellään koko perheeseen, millä taas on laajempaakin yhteiskunnallista merkittävyyttä. Imetyksellä on todettu olevan sekä fyysisiä että psyykkisiä vaikutuksia: imetys esimerkiksi alentaa naisille tyypillisten syöpien riskiä ja tukee äidin ja vauvan vuorovaikutussuhteen kehittymistä (Hannula 2003, 13; Newman & Pitman 2000, 3-4, 8-9). Isän roolia imetyksen tukijana ei myöskään pidä väheksyä: erään amerikkalaisen tutkimuksen mukaan vain yksi neljästä naisesta imetti jos imetys oli miehelle samantekevää (Hannula, 22-23). Naiset, joiden mies tukee heitä imetyksessä, imettävät kauemmin ja ongelmattomammin kuin ne naiset, jotka eivät saa mieheltään imetykseen tukea (Pisacane et al 2005, w495-e496). Samalla kun isä tukee äitiä, hän voi huolehtia lapsesta imetysten välillä ja luoda lapseen omaa, erityistä suhdetta. Koko perheen hyvinvointi ja tyytyväisyys näkyy myös elämän muilla osa-alueilla.

3. Olemassa olevat imetyskertomukset

3.1. Muinaiset myytit, urbaanit uskomukset

Imetys on myyttinen aihe, tuttu etenkin Jeesus-lapsen ja hänen Maria-äitinsä kuvista. Ikonitaiteessa Imettävä Jumalanäiti – Madonna del Latte – on tarkoin määritelty kuva: lapsi istuu äidin polvella, usein kuvasta ulospäin katsoen, äiti sen sijaan katsoo lastaan. Idässä tyyli on ollut symbolisempi, esimerkiksi Jumalanäidin rinta saattaa muistuttaa enemmän astiaa tai hedelmää kuin anatomisesti oikein kuvattua naisen rintaa – astiamaisuus korostuu kuvissa, joissa Jeesus-lapsi pitää rinnasta kaksin käsin kiinni . Lännessä tyyli on ollut realistisempi. 1300 – 1800-lukujen tunnetuilla kuvataiteilijoilla – joukossa muun muassa Da Vinci, Rubens, Rembrandt ja Renoir – on Madonna ja lapsi -aiheesta lukemattomia muunnoksia, mutta jo varhaisissa kulttuureissa on kuvattu imetystilanteita². Äitiyden ja hedelmällisyyden jumalattaria löytyy melkein pä jokaisesta kulttuurista ja

² kuvaliite Kuva 1

esimerkiksi egyptiläisten muinainen Isis-jumalatar kuvataan useissa patsaissa ja kuvissa imettämässä. Vielä nykyäänkin Isis yhdistyy imetykseen: se on maailman kenties tunnetuimman rintapumppumerkin nimi.

Imetyksestä puhumisen voi aloittaa kliseisesti sanoilla ”jo muinaiset roomalaiset”, koska Rooman perustajiksi mainittujen vahvojen ja hurjien veljesten Romuluksen ja Remuksen imettäjäksi oli susiemo. Lähellä sitä paikkaa, jossa susiemo tarun mukaan imetti veljeksiä, sijaitsi Ruminan temppeli, roomalaisten ikiomalle imetyksen jumalattarelle omistettu pyhättö. Vauvan synnyttyä roomalaiset antoivat imetysjumalatar Ruminalle lahjoja. (Niemelä 2006, 21.)

Imetys yhdistetään monissa taruissa maailman luomiseen. Kreikkalaisessa mytologiassa Hera päästi rinnan imeväisen Herakleen suusta ja maitosuihkusta syntyi ”milky way”, Linnunrata³. Tämä taru on myös fysiologisesti ”totta”, koska se kuvaa erästä imetykseen liittyvää ilmiötä, suihkuavaa rintaa. Joskus maito tulee rinnasta niin suurella paineella, että se voi todellakin lentää jopa metrien päähän⁴.

Raamatun imeväisistä tunnetuimpia on Mooses, jonka äiti jätti kaislakorissa Niiliin⁵. Faaraon tytär löysi itkevän Mooseksen kaislikon keskeltä:

Silloin pojan sisar sanoi faraon tyttarelle:
 ”Menenkö hakemaan tänne jonkun
 heprealaisnaisen, joka voi imettää pojan sinulle?”

Pojan sisar haki imettäjäksi pojan äidin, joka faaraon tyttären pyynnöstä vei pojan kotiinsa ja imetti tätä palkkaa vastaan kunnes Mooses oli kasvanut isommaksi ja palasi faaraon hoviin. Imetysaika jää Mooseksen ja tämän äidin ainoaksi kontaktiksi. Aivan samoin käy Samuelin kirjassa lapsettomalle Hannalle, joka lupaa, että jos hän joskus saa poikalapsen, lapsi luovutetaan pyhättöön palvelemaan Herraa. Hannan rukouksiin vastattiin, hän sai pojan ja imetti tätä vieroitukseen saakka, mutta vie sitten lupauksensa mukaan

3 kuvaliite, Tintoretto: The Origin of the Milky Way Kuva 2

4 kuvaliite, Baby Blues: Nice shot! Kuva 3

lapsen pyhättöön.⁶

Jesajan kirjassa ylistetään Jerusalemin kaupunkia ja kehoitetaan riemuitsemaan sen kanssa:

Niin te saatte imeä, tulla kylläisiksi
lohtua antavista rinnoista,
saatte nauttia, juoda yltäkyllin
sen voiman ja mahdin nisistä.

Herran palvelijoille luvataan myös, että ”niin kuin äiti lohduttaa lastaan, niin minä teitä lohdutan”. Herraa, Isää, Jumalaa, verrataan lastaan rinnoillaan lohduttavaan äitiin.

Kalevalan runoissa äiti, eli maammo tai emo, mainitaan useissa runoissa ”maionantajana”. Lemminkäinen runoilee äidilleen ”Oi emo, elättäjäni, maammo, maion-antajani!” ja toisessa runossa vannotetaan miehelään menevää morsianta muistamaan omaa emoa.

Kuules vielä, kuin sanelen,
kerran toisen kertoelen!
Kun menet talosta tästä,
tulet toisehen talohon,
emoa elä unoha,
masentele maammoasi!
Emopa sinun elätti,
imetti ihanat rinnat
ihanasta itsestänsä,
valkeasta varrestansa;
monet yöt unetta vietti,
monet atriat unohti
tuittellessa sinua,
vaaliessa pienoistansa.

5 2 Ms 2: 7, 9
6 1 Sm 1

Runossa varoitetaan morsianta suorastaan happamasti tulevasta kohtalosta: jos lapsia siunaantuu, ihanat rinnat ja valkea varsi ovat pian menetetyt. Tilalle saa vain maammon lasten rakkauden ja kunnioituksen – jos sitäkään.

Suomalaiseen kansanperinteeseen kuuluu uskomus siitä, että lapsesta tulee velho tai tietäjä, jos häntä imetetään kolmena peräkkäisenä pitkäperjantaina. Suomalaisen kirjallisuuden seuran nettisivuilla oleva, Pielavedeltä vuonna 1936 kerätty uskomus muistuttaa että

*Jos lasta imettää kolome pitkee perjantaita niin
siitä tulloo veleho eli tietäjä.*

(<http://www.finlit.fi/tietopalvelu/juhlat/paasiainen/ita.htm>)

Rinta ja imettäminen edustavat äidillistä rakkautta ja huolenpitoa, mutta rinta on myös aistillisuuden ja eroottisuuden symboli. Laveasti tulkittuna rinta edustaa elämää (Balass 2001).

Arkikielessä imetyksmyyteillä tarkoitetaan kuitenkin imetykseen liittyviä urbaaneja uskomuksia ja harhakäsityksiä. Niitä on niin paljon, että terveydenhuollon alan ammattilaisetkaan eivät aina erota totta tarusta. Hyvin yleisiä moderneja imetyksmyyttejä ovat muun muassa seuraavat: ”vauva saa imeä rintaa vain n minuuttia kerrallaan ja korkeintaan n kertaa päivässä”, ”nänneissä tuntuva kipu vauvan imiessä kuuluu asiaan” (Newman & Pitman 2000, 52, 122). Muun muassa nämä ja lukuisat muut modernit myytit hankaloittavat monen äidin imetystä. Imetykskäytäntöihin liittyvät uskomukset siirtyvät suusta suuhun perinteisten ja virtuaalisten hiekkalaatikoiden äärellä kerrotuissa tarinoissa. Uskomukset ohjaavat käyttäytymään uskomuksen mukaan (von Harpe 1996, 28), ts. jos äiti uskoo, että kyky imettää on perinnöllistä ja että hän ei pysty imettämään koska hänen äitinsäkään ei ole imettänyt tai on imettänyt vain lyhyen aikaa, hän saattaa tiedostamattaan toimia siten, että imetys ei käynnisty tai loppuu silloin kuin sen uskomuksen mukaan kuuluu loppua, vaikka todellisuudessa fysiologinen kyky imettää ei ole perinnöllistä (Newman & Pitman 2000, 425).

3.2. Imetys kirjallisuudessa

Kuten johdannosta ilmenee, alunperin ajattelin, että imetyksestä ei juurikaan ole kirjoitettu kaunokirjallisuudessa. Tosiasiassa on, mutta imetyskuvaukset ovat yleensä osa tarinaa, eivät sen keskiössä, joten ne on helppo unohtaa saman tien, ellei aivan varta vasten etsi niitä tai ole valmiiksi virittynyt imetystaajuudelle.

Äitiys, yksi elämän isoista käännekohtista, voi olla myös kokonaisen kirjallisen työn aihe. Tittamari Marttinen kuvaa kahdessa kirjassaan äitiyden iloja ja suruja, imetystäkin. Historiallisessa runoteoksessa *Käärmesormus* imetys on olennainen osa päähenkilön elämää ja suo menneen ajan äidille, raskaan työn raatajalle, harvinaisen lepo hetken.

Uusi lapsi on uusi hymy.
Elias ja Ester, Matilda ja Matteus,
Justus ja Justiina.
Rautapadat ovat Jumalan lahja,
ne korvaavat lattialle valutetun veren.
Pienokaiset imevät maitoani ahneesti,
mies ryystää olutta keittiössä.

Iltakausia olen istunut lapsi sylissä,
pureksikoon rinnanpään verille!
Mies tuijottaa meitä etäältä,
hänen mielestään paras imettäjä on se
jonka oma vaimo on kuollut.
Antaisinko lasteni juoda surun maitoa?

Naapurin esikoinen putosi hoitajan rinnalta
kaivoon,
ja tuo ylpeä pojansynnyttäjä
kulkee kylällä hoitolapsineen,
hehkeänä mutta umpijuovuksissa.

Toinen lapsi kaatui tukka edellä tuleen,
kolmas liukastui mutaan ja tallautui sikojen
jalkoihin.

Tynnyri on pian tyhjennetty,
mutta minun sammioni ei ehdy.
(Marttinen 2001, 39.)

Äidin karkkipäivä -teoksessa Marttinen taas kuvaa nykyajan lapsiperheen hauskan rankkaa arkea. Runossa *Päiväunilla* väsynyt aikuinen haaveilee itse olevansa vauva.

Miksi lapset vastustavat nukkumista? Onko se samasta syystä aikuisen suurimpia iloja?
Saisipa käpertyä vaunujen kuomun uumeniin,
pehmeään haalariin puettuna, tutti suussa. Vajota
niin sikeään uneen, ettei herää edes huutoon tai
ravisteluun.
Herätä vasta, kun lämmintä äidinmakuinen juoma
virtaa suuhun. Nähdä huikeansininen taivas.
(Marttinen 2003, 84.)

Marttisen kirjoissa imetys on positiivinen, naista voimaannuttava asia naisen elämässä, mutta kenties yleisempää on esittää imetys äitiä ahdistavana ja kuluttavana tekijänä, johon ympäristö painostaa, ellei sitten mitätöi imetyksen merkitystä. Anna-Leena Härkösen kirjassa *Heikosti positiivinen* tätä kaikkea kuvataan hyvin.

Tapaan lääkärin. Hän on ystävällinen, niinkuin
kaikki sairaalassa tapaamani lääkärit ovat olleet.
Hän on määrännyt vauvan tuttelikuurille; paino
täytyy saada nousemaan. Sitä ei siis voida
odotella, että minun maitoni nousisi rintoihin. Siinä
meni symbioosi.
(...)
Kerron pelkääväni, ettei imetys ala sujua
ollenkaan. Pitäisikö ostaa sairaalasta äidinmaitoa
kotiin, varmuuden vuoksi?

- Tutteli on aivan hyvä vaihtoehto, hän vakuuttaa.
 - Pääasia että lapsi saa nyt painoa, pelkkä imetys ei tule riittämään.
- (Härkönen 2001, 165-166.)

Imetys on kirjassa vain yksi monista tekijöistä, joka katkaisee väsyneen ja masentuneen äidin kamelinselkää. Nimimerkki lina kirjoitti gradublogini ensimmäisen tehtävän yhteydessä kirjasta näin:

Imetys ei ottanut onnistuakseen ja minun tuli lukijana surku äitiä kohtaan ja kiukku onnetonta sairaalan imetysohjausta ja muutakin sairaalan toimintaa kohtaan.

(<http://imetystarinat.blogspot.com/2008/03/1-tehtv-lmmittelyharjoitus.html>)

Kun itse luin Härkösen kirjan ensimmäistä kertaa, imetin nuorinta lastani ja pidin kirjaa suorastaan imetysvastaisena. Nyt, kun aihe ei ole enää ole niin iholla kuin se imettäessä oli, näen kirjassa vain kirjailijalle tyypillistä roisia huumoria ja asioiden kärjistämistä. Imetystukiäitinä tunnistan tekstissä myös tukiryhmätapaamisista ja tukipuheluista tutuksi tullutta uuden ja epävarman äidin halua imettää, joka joutuu törmäyskurssille ammattihenkilöstön asenteiden ja sairaalakäytäntöjen kanssa. Esimerkiksi suurin osa amerikkalaisista lastenlääkäreistä pitää äidinmaidonkorvikkeita yhtä hyvänä kuin äidinmaitoa ja tarvitsisi lisätietoa imetyksestä (Hannula 2003, 17). Härkösen kirjassa kuvattujen tilanteiden seurauksena syntyneisiin imetyspettymyksiin olen itsekin tukiäitinä joutunut etsimään lievitystä. 44 prosenttia äideistä jotka imettivät vähemmän kuin kolme kuukautta kokevat imetyksen päättymisen pettymyksenä ja yli kolme kuukauttakin imettäneistä vielä neljäsosa on pettynyt imetyksensä keston (Hannula 2003, 76).

Synnytysmasennuksesta kärsivien äitien tarinoita sisältävässä *Vauvan varjo* -kirjassa imetys vaikuttaa – hieman yllättäen - olevan asia, jota äidit itse haluavat kovasti suorittaa ja kun se ei syystä tai toisesta suju, pettymys syntyy siitä, ei niinkään ulkopuolisten painostuksesta. Tämä äidistä itsestään kumpuava halu imettää on esillä sekä Härkösen kirjassa että Brooke

Shieldsin synnytysmasennuksesta kertovassa, omaelämäkerrallisessa kirjassa *Tuli sade rankka*. Shieldsin kirjassa imetys on melkein ainoa asia, joka yhdistää masentunutta äitiä ja lasta. Kirjassa kuvataan, kuinka äitiä yritetään painostaa luopumaan imetyksestä hänen oman etunsa nimessä:

Sekä anoppini että äitini ehdottivat, että lopettaisin imettämisen voidakseni hiukan levätä. He tuntuivat kaikki olevan yhtä mieltä siitä, että minun piti lakata antamasta vauvalle rintaa päästäkseni vapaaksi ainakin yhdestä ylimääräisestä paineesta. Kukaan heistä ei kuitenkaan ymmärtänyt, että imettäminen oli ainoa todellinen yhteys lapseeni. (...)Halusin etäännyä kauaksi, mutta hänen rintaani painautunut suunsa pakotti minut olemaan läsnä. En suostunut lopettamaan. (Shields 2006, 98.)

Shieldsin kirjassa on myös monia imetystukityöstä tuttuja tilanteita. On melko tavallista, että äiti itse jaksaisi ja haluaisi imettää, mutta läheiset haluavat hänen lopettavan, koska pelkäävät imetyksen väsyttävän äitiä liikaa. Ystävien ja sukulaisten asenteet ja tuki todella vaikuttavat imetyksen keston, jopa niin, että äiti ottaa vaikutteita enemmän omalta lähipiiriltään kuin terveydenhuoltohenkilöstöltä (Hannula 2003, 23).

Läheisten ihmisten vaikutus konkretisoituu toisessa amerikkalaisessa kirjassa, Jennifer Weinerin viihdepokkarissa *Pieniä maanjäristyksiä*. Se kuvaa raskaana olevien naisten joogaryhmässä tutustuvien, kolmen hyvin erilaisen naisen kautta raskauteen, synnytykseen, imetykseen ja muuhun vauvanhoitoon liittyviä kysymyksiä, unohtamatta parisuhteita ja ystävyyttä. Kirja maalaillee herkullisen karikatyrin muotokuvia vauvakuiskaajista, imetysasiantuntijoista, hyviä neuvoja tuputtavista ystäväistä ja vauvaelämän ulkopuolelle jäävistä aviomiehistä.

"Tulepas tänne", hän sanoi. Hänen sormenpänsä hipaisivat Ayinden rintoja.

"Auh!"

Anteeksi", Richard sanoi ja tempaisi sekä kätensä että vartalonsa kauemmaksi.

“Kuule Richard, tuo sattuu!” Kyyneleet kihosivat Ayinden silmiin. Hän oli imettänyt uskollisesti, vaikka jotkut muiden pelaajien vaimoista olivat vieneet hänet sivummalle kuiskatakseen, että se pilaisi hänen vartalonsa. Hän ei välittänyt muodoistaan, mutta toivoi, että joku olisi kertonut, kuinka kivuliasta imettäminen oli, kuinka hänen rintansa tuntuivat vuoroin veltoilta kuin puolityhjät vesi-ilmapallot ja vuoroin paisuneilta ja kipeiltä kuin ne olisi puhallettu lasista. Hänen nänninsä taas tuntuivat siltä kuin jokin pahansisäinen eläin olisi pureskellut niitä nukkuessaan. Eikä Julianilla ollut edes hampaita. Miten ihmeessä Ayinde kestäisi niiden puhkeamisen? Hänen täytyisi keksiä jokin ratkaisu pulmaan. Amerikan lastenlääkäriyhdistys suositteli rintaruokintaa ensimmäisen puolen vuoden ajan, ja Priscilla Prewitt, yllätys yllätys, sanoi ettei ollut mitään syytä lopettaa siihen, vaan “sekä vauveliinille että äidille” oli parempi jatkaa imetystä “vaikka esikouluun asti, jos se vain onnistuu!”

“Anteeksi”, Richard sanoi uudelleen ja kuulosti yhtä aikaa pahoittevalta ja närkästyneeltä. Hetken hiljaisuuden jälkeen hän huokaisi. “Kuuluuko tämän olla näin vaikeaa?”

“Minkä? Imetyksen?”

“Ei”, Richard sanoi apeana. “Kaiken.”

(Weiner 2004, 203-204.)

Shieldisin omaelämäkerrallinen kuvaus ja Weinerin romaani ovat viihteellisestä kääreestään huolimatta melko arkisia kuvauksia vauvaperheiden arjesta kakkavaippoineen ja imetyksineen, mutta imetyskuvaus voi myös täysin irrottautua arjesta. John Steinbeckin Pulitzer-palkitun *Vihan hedelmät* -romaanin loppukohtaus – filmikäsikirjoituksesta pois jätetty – on väkevä: nuori tyttö kenties tulee pelastaneeksi nälästä heikon miehen elämän antamalla tämän imeä omaa maitoaan.

Hetken ajan Saaronin Ruusu istui liikkumattomana suhisevassa hämärässä. Sitten hänen väsynyt ruumiinsa ponnistautui hitaasti ylös. Hän veti huivin tiukemmalle ympärilleen. Hän meni laahustavin askelin nurkkaan ja seiso siinä katsellen alas miehen kuihtuneisiin kasvoihin, auki remahtaneisiin säikähtyneisiin

silmiin. Sitten – hitaasti – hän vaipui pitkäkseen miehen viereen. Mies pudisti vaivalloisesti päätään. Saaronin Ruusu antoi peitteen toisen syrjän vaipua ja paljasti rintansa. “Sinun täytyy”, hän sanoi. Hän kiemurteli mistä lähemmäksi ja veti miehen pään puoleensa. “Noin”, hän sanoi, “noin.” Hänen kätensä työntyivät miehen pään taakse ja tuki sitä. Hänen sormensa liikkuvat lempeinä miehen tukassa. Hän kohotti katseensa ja katsoi ladon toiseen päähän, ja hänen huulensa yhtyivät ja hymyilivät salaperäistä hymyä. (Steinbeck 1939/1944, 440.)

Maito ja imetys edustavat kohtauksessa toivoa ja kaikkea inhimillistä hyvää. Steinbeck on hyödyntänyt taitavasti vanhaa tarustoa: muun muassa roomalaisen historioitsijan Valerius Maximuksen kirjoituksista löytyy hieman vastaava tarina, jossa tytär, Pero, imettää vankilassa viruvaa ja heikkoa isäänsä, Cimonia. Tarinan pohjalta on maalattu lukuisia tauluja⁷, ja jo Pompeijista on löytynyt 1800-luvun kaivauksista seinämaalaukset, jotka kuvaavat tyttären imettämässä heikkoa isäänsä (Balass 2001). Samaa tarinaa on versioitu yhä uudelleen eri aikakausina ja eri tyyli- ja suunta-tyylien tapaan esitettynä; siinä on piirteitä kristillisistä kuvista, jotka esittävät Mariaa imettämässä Jeesus-lasta (Balass 2001). Novellitaituri Guy de Maupassantilla on oma versionsa aiheesta: pienoismuovissa *The Idyll* imettäjän pestin ottanut kolmen lapsen nuori äiti imettää junassa nälkäistä miestä. Molemmat tekevät toisilleen palveluksen: mies tyhjentämällä naisen pakkautuneesta maidosta kivistäviä rintoja ja nainen tarjoamalla miehelle ilmaisen aterian.

Näiden armeliaisuutta henkivien imetyskohtausten täydellinen vastakohta on hätkähdyttävä imetysaiheinen kuvaus, joka löytyy Toni Morrisonin Pulitzer-palkitusta kirjasta *Minun kansani, minun rakkaani*. Mustalta orjanaanaiselta ryöstetään maitoa väkivalloin: naista pidellään kiinni ja kaksi poikaa imee hänen maitonsa. Naisesta se tuntuu ruoskimistakin pahemmalta väkivallanteolta, koska maito edustaa hänen lapsiaan kohtaan tuntemaansa rakkautta ja hoivaa. Kun ne riistetään häneltä väkisin, teko satuttaa naista

⁷ kuvallitte Kuva 4 sekä www.art-breastfeeding.com

niin paljon, että vuosia myöhemmin hän ennemmin murhaa oman lapsensa kuin luopuu juuri saamastaan vapaudesta.

Minun maitoani ei enää ikinä saa kukaan muu kuin omat lapseni. Ikinä minun ei ole tarvinnut antaa sitä kellekään muulle – ja sen yhden kerran kun niin kävi se vietiin väkisin – ne piti minua maassa ja otti se. Maidon joka kuului omalle pikkuiselleni. Imettäjän oli imetettävä valkoisten vauvoja ja minuakin koska äiti oli riisipellolla. Valkoiset pikkuvauvat sai ensin ja minä sain mitä jäljelle jäi. Tai en mitään. Ikinä en ole saanut äidinmaitoa jota olisin voinut sanoa omakseni. Minä tiedän millaista on olla ilman ikiomaa maitoa, joutua tappelemaan ja ja parkumaan sen perään ja saada sitten vähät rippeet.

(Morrison 1988, 243.)

Kummankin Nobel-palkitun kirjailijan teoksessa sekä Maupassantin novellissa imetys irtaantuu siitä minä se on totuttu näkemään, vain äidin ja lapsen väliseen suhteeseen kuuluvana toimena. Maito on pelastava ja myyttinen ihmeaine, jota kahdessa tarinassa lempeästi suodaan, kuin äiti lapselle, mutta Morrisonin kuvaamana maidonryöstö alleviivaa mustan naisen täydellistä orjuutta.

Hyvä esimerkki äitiyden ja imetyksen käyttämisestä taiteen lähteenä on vahvasti kantaaottava kalifornialainen taiteilija Heather Cushman-Dowdeer, joka on vuodesta 2002 julkaissut *Hathor the CowGoddess: The Evolution Revolution* -sarjakuvaansa⁸. Muinaiselta egyptiläiseltä lehmäjumalattarelta nimensä ja osin muotonsakin ottanut äitilehmähahmo on hauska yhdistelmä tavallista perheenäitiä ja supersankaria, jonka supervoimana on rinta ja sidekickinä vauva. Sarjakuva on humoristinen ja hyvin imetysmyönteinen, jopa radikaali, käyttäen usein tehokeinoinaan vastakkainasettelua, liioittelua ja satiiria⁹.

8 <http://www.thecowgoddess.com/>

9 kuvaliite Kuva 5

Suomalainen sarjakuvataiteilija ja taidemaalari Katja Tukiainen käsittelee odotusta, syntymää ja elämää lapsen kanssa sarjakuvakirjassaan *Rusina* (2008). Teos on ilmeisen omaelämäkerrallinen ja henkilökohtainen, mutta samalla se tekee yksityisestä kokemuksesta yleismaailmallisen ja ymmärrettävän – kuten hyvä taide aina. Tukiainen on pitänyt myös *Nursing Diary* -nimisen taidenäyttelyn (2005)¹⁰, joka töissä imetys on mukana sekä kuvissa että kuvien otsikoissa. Mukana on muun muassa riemastuttava kuva naisesta, joka pitää rintapumppua kädessään kuin laserasetta tai lamppua, josta lähtee valkoinen, häikäisevä kiila, maitokiila¹¹.

Kuuluisin myös imetystä aiheenaan hyödyntävä sarjakuva lienee amerikkalainen *Baby Blues*, jonka yksi albumeistakin on suomeksi nimeltään *Imetyskirja. Nyt!* (2001). Imetys kuvataan sarjakuvassa luonnollisena osana perheen arkea ja monet imetykseen kuuluvat asiat ja virstanpylväät käsitellään huumorilla, silti vahvasti imetyksen puolesta kantaa ottaen. Sarjakuvan tekijät ovat molemmat miehiä. Piirtäjä Rick Kirkman on arvellut sarjakuvan olevan ensimmäinen, joka käsittelee myös imetystä (Washingtonpost.com 2003). *Baby Blues* kirjoittaa ja piirtää imetyksestä hyvin todentuntuaisesti ja yleensä näkökulma on imettävän äidin.

Jostain syystä imetys tuntuukin muuntuvan helpommin kuva- kuin sanataiteiksi. Alati lisääntyvien sarjakuvablogien joukossa on jo ainakin yksi nuoren perheen elämään keskittyvä blogi, piirtäjä Emmi Valveen vuodesta 2007 ilmestynyt *Nuoren neron kasvatus ja hoito*¹², jossa on sivuttu myös imetystä. Ko. blogi ei ainakaan tue Anni Vilkon näkemystä, jonka mukaan naisten omaelämäkertoissa on nähtävissä muutos siihen suuntaan, että varsinkin nuoremman polven naiset karsivat omaelämäkertoistaan pois perhe-elämään liittyvät aiheet (Vilkko 1997, 124). Myös Vilkon siteeraama kirjallisuudentutkija Nancy Miller uskoo, että naiset häivyttävät teksteistään konventionaaliset teemat, kuten äitiyden (Vilkko 1997, 116). Voisi myös ajatella, että imetys realistisesti käsiteltynä aiheena on aika pian kaluttu

10 <http://www.katjat.net/obje/imet/imet.html>

11 kuvaliite Kuva 6

12 <http://neronkasvatusjahoito.blogspot.com/>

loppuun: siitä riittää aineksia kenties vain yhden romaanin yhdeksi erityispiirteeksi, yhden novellin ristiriidaksi, muutaman runon alkusysäykseksi.

Kirjallisuudesta löytyviä imetyskuvauksia lukiessani huomasin myös pohtivani – omasta imetystukiäititaustastani johtuen – sitä pitäisikö imetyksestä kaunokirjallisesti kirjoittavan tarkistaa tietonsa tai ainakin olla tahallisesti levittämättä harhaanjohtavia myyttejä? Kun esimerkiksi historiallisten romaanien kirjoittajalta odotetaan melko tarkkaa ja oikeellista historian detaljien hallintaa, voisiko samaa totuudellisuuden periaatetta soveltaa imetyksestä kirjoittavaan? Pitääkö kaunokirjallisessa imetyskuvauksessa olla faktat kohdallaan? Tukiäitinä haluaisin asioiden olevan kohdallaan, mutta itse kirjoittavana ja lukijana vastaus on mielestäni ehdoton ei, ainakaan siinä tapauksessa että kertomus pohjautuu omaelämäkerralliseen aineistoon jolloin kirjoittaja itse tulkitsee elämäänsä. Toisaalta oikean tiedon vaatimus olisi uskottavuuden kannalta oikeutettu, jos imetys on tarinaa rakentava tärkeä osatekijä, esimerkiksi siten, että vaikeudet imetyksessä johtavat äidin masennukseen tai lapsen kuolemaan. Molempia tilanteita on kuvattu myös suomalaisessa kirjallisuudessa, jälkimmäistä riipaisevasti Minna Canth näytelmässä *Köyhää kansaa*, jossa äiti-Marilla ei ole tarjota lapselleen muuta kuin rintamaitoa, mutta joko nälästä pyörtyilevän äidin rinnasta ei enää heru maitoa tai lapsi ei heikkouttaan jaksakaan sitä imeä. Niin tai näin, tarinan lapsi kuolee..

Mari ei virkkanut mitään, mutta ikäänkuin vanhaa totuttua tapaa hän tuli heidän luokseen ja kumartuen kätkeyn yli, asetti hän lapselle rinnan suuhun. Pari kertaa se veti, väänsi sitten päänsä pois eikä huolinut enempää. Kipua ja vaivaa kasvoissa ilmestyi, uikuttava ääni oli heikko ja käheä.

(Canth 1886/1917.)

Jos Canthin luomaan Marin tupaan olisi tullut La Leche Leaguen imetystukiäiti, hän olisi todennäköisesti kertonut, että äidin maidontulo hiipunut pitkällisen, vaikean aliravitsemustilan seurauksena ja lapsi kuivunut.

Kuitenkaan vaatimukset imetyskuvauksen tieteellisestä paikkaansa pitävyydestä eivät ole järkeviä tai perusteltuja. Taiteeseen kuuluu taiteilijan vapaus luoda maailmastaan sellainen kuin hän haluaa ja vai taideteoksen sisällä tapahtumien syy- ja seuraussuhteiden on oltava oikeellisia ja loogisia. Olisi hullunkurista vaatia kaunokirjalliselta työltä tarkkuutta jokaisen fysiologisen faktan suhteen ja kirjailijalta jokaisen kirjoittamansa asian tuplatarkistamista. Näin sanon itse kirjoittavana, mutta imetystukiäitinä saattaisin suositella imetyksestä kirjoittavalle asioiden tarkistamista sekä virallisesta lähteestä että kolmannen sektorin asiantuntijoilta. Ja kenties vielä joltain imettävältä äidiltä.

Tietoa on mahdollista sisällyttää fiktiiviseenkin kirjoitukseen taiteen tai viihteen keinoja käyttäen, siitä hyvä esimerkki on filippiiniläinen imetysvalistusromaani, jonka on kotimaassaan tunnettu, yli 90 romanttista romaania kirjoittanut Maia Jose. Kirjailija oli jo aiemmissa romaaneissaan menestyksekkäästi käsitellyt käsitellyt muun muassa prostituutiota ja postimyyntimorsianbisnestä. Kirjan tilaajana ja kustantajana olivat paikallinen terveysministeriö ja WHO. Kirjan tarkoituksena oli saavuttaa se nuorten naisten joukko, jotka tilastojen mukaan imettivät vain vähän aikaa tai eivät lainkaan, mutta jotka toisaalta ovat romanttisen viihteen suurkuluttajia. Kirjan nimi on *Bukal Sa Dibdib* (2007), englanniksi *Heart Spring*, ja kirjailijan oman kertoman mukaan se on imetysteemastaan huolimatta hyvin genreuskollinen ja kuin mikä tahansa romanttinen (filippiiniläinen) romaani. Kirjaa jaettiin ilmaiseksi köyhien naisten asuinalueilla. (Jose 2007.)

Imetystaajuudelle valmiiksi virittynyt huomaa imetyskuvaukset kirjoista, mutta onko mitään mieltä edes vaatia erillistä imetyskirjoitusta vai onko imetyksestä kirjoittaminen yksinkertaisesti liian rajattua ja rajoittunutta? Ja onko imetyksestä ylipäätään mahdollista kirjoittaa siten, että se koskettaa muitakin kuin niitä, jotka jo valmiiksi kokevat imetyksen jollain lailla kiinnostavaksi tai tärkeäksi aiheeksi? Mitä realistisempaa ja totuudessa kiinni pysyvää imetyksestä kirjoittaminen on, sitä enemmän se rajaa mahdollisten

kiinnostuneiden lukijoiden kohderyhmää. Jos aiheen irrottaisi kokonaan todellisuudesta, loisi siitä vaikkapa kuvitteelliseen tietokonepeliin tai fantasiamaailmaan heimon naisten supervoima-ominaisuuden, kohderyhmä laajenisi jo huomattavasti. Tällöin lienee kuitenkin kyse enemmänkin Maia Josen esimerkin kaltaisesta imetysvalistuksen ja -tuen viemisestä yllättäviin paikkoihin. Imetystukipiireissä onkin joskus puolivakavissaan pohdittu imetystuen viemistä – jossain muodossa – esimerkiksi Habbo Hotelin ja Second Lifen kaltaisiin virtuaalimaailmoihin.

3.3. Äitien omat kertomukset

Kertomalla oman elämänsä kokemuksista kertoja jäsentää elettyä ja arvioi samalla kokemaansa (Vilkkonen 1997, 77). Muiden kirjoittamien kokemusten lukeminen on hyödyllistä, koska ne tuovat omaan kokemuspäiriin kuulumattomat asiat lähelle ja tekevät niistä helpommin ymmärrettäviä.

Internetissä on erityisiä vauvanhoito- ja imetystukisivustoja, joilla samassa tilanteessa olevat äidit vaihtavat kokemuksiaan ja kysyvät neuvoja muilta äideiltä. Näiden sivustojen¹³ imetyskertomukset etenevät yleensä kronologisesti imetyksen alkuvaiheista aina siihen pisteeseen jossa kirjoittaja on ja ne ovat usein hyvin ongelmakeskeisiä. Sävy riippuu useimmiten siitä, onko ongelmiin saatu apua vai ovatko ne jääneet ratkaisematta.

Äitien omat, ei-fiktiiviset imetyskirjoitukset nettipalstoilla ja blogeissa voi jakaa karkeasti neljään eri kategoriaan. On 1) poleemisia, joskus tarkoituksellisen provokatiivisia kannanottoja imetyksen puolesta ja vastaan, 2) idyllisiä, hauskoja tai arkisia tuokiokuvia, 3) ongelmakeskeisiä kirjoituksia, joissa ongelma kuvataan ja kenties pyydetään siihen apua ja 4) kronologisia, muistelevia kertomuksia siitä, miten oma imetys sujui. Nämä neljä tapaa voivat yhdistyä myös yhdessä kirjoituksessa.

13 mm. Imetystukilista ja sen kotisivut, Maitolaituri, Helistin, Kaksplus-lehden ja Vauva-lehden keskustelupalstat (linkit lähteissä)

Huumori on tehokeino, jonka avulla imetysaiheenkin saa irti arkitodellisuudesta, sen todistaa esimerkiksi Imetystukilistan kotisivuilta löytyvä *Jumppaohjeita imeväisille*, jossa kuuden kuukauden ikäinen Aatu-vauva neuvoo miten yöllä voi huolehtia kunnostaan:

Ylävartaloliikkeet: Nouse käsiesi varaan reippaaseen ylänöjaan. Punnerra sieltä alas kohti rintaa ja imaise. Samalla voit vahvistaa myös imetuslihaksiasi ottamalla rinnan päästä napakan otteen ja vetämällä ylävartaloasi takaisin ylöspäin. Liike on oikein suoritettu, kun suusi napsahtaa äänekkäästi (tai vielä paremmin, jos äiti älähtää yhtä isolla äänellä). Toista pitkä sarja. Voit välillä levähtää hetken painamalla pääsi äidin mahan päälle, ja juuri kun hän luulee, että nukahdit, jatkatkin uudella sarjalla.

(http://imetystukilista.net/sivut/index.php?option=com_content&task=view&id=118&Itemid=158)

Vaikka joitain juuri imetyskertomuksille tyypillisiä piirteitä voikin havaita, onko naisten oman elämän kokemukseen liittyvillä kertomuksilla, myös imetyskertomuksilla, jotain yhteistä? Entä linkittykö imetyksestä kirjoittaminen ns. naiselliseen kirjoittamiseen? Naisellinen kirjoittaminen, 'écriture feminine' on ruumiillista, kokonaisvaltaista ja yhteydessä naisen ja äidin, uuden luojan ja synnyttäjän ruumiiseen (Cixous 1976, 881; Saresma 2007, 46-47) kun taas naispuhe, 'le parleur femme', on naisten spontaania puhetta, joka syntyy hetkessä ja jota ei termin keksijän, ranskalaisen feministitutkijan Luce Irigarayn mukaan voi mitenkään selittää (Moi 1990, 161).

Naispuhe on vain naiselta toisille naisille suunnattua puhetta, miehet eivät sitä koskaan kuule (Moi, 161). Luce Irigaray on sanonut naispuheesta, että se on puhetta tai käytäntöjä, jotka raivaavat naisille yhteiskunnallista tilaa yhteiskunnassa (Saresma 2007, 49).

Naisellinen kirjoittaminen ei vaadi kirjoittajan sukupuoleksi naista, se on enemmänkin tila, jossa kirjoitus syntyy ja nimenomaan vastakohtainen tila

miehiseksi luettavalle kirjoitukselle, joka yhdistyy älyyn ja teoreettisuuteen, kun taas naisellinen kirjoitus liittyy teoriaan vahvan läsnäolon ja kokemuksellisuuden (Cixous 1976, 883; Saresma 2007, 47-48). Naisellisen kirjoittamisen kautta nainen määrittelee naisen ruumiinsa ja itsensä (Saresma 2007, 49).

Feministinen kirjallisuudentutkimus on määritellyt naisten omaelämäkerralliset tekstit kolmeen luokkaan: joko ne ovat 1) alistettujen vaiennettua puhetta, 2) miesten omaelämäkerrallista aineistoa matkivaa tai 3) naisen aitoon, omaan kokemukseen perustuvaa (Vilkko, 45). Imetyskertomukset ovat yleensä eittämättä ainakin viimeksi mainittuja, mutta niissä on elementtejä myös kahdesta muusta tyypistä. Imetykseen liittyvät pettymykset ja käsittelemättömät tunteet voivat olla teksteissä rivien väleihin piilotettua puhetta, jota pystyy tulkitsemaan vain jos tietää miten imetyspettymykset syntyvät. Miesten omaelämäkerralliset aineistot ovat tyypillisesti fragmentaarisia ja lineaarisia (Vilkko, 45) mikä on havaittavissa myös imetyskertomuksissa. Imetyksestä kirjoitetaan aristotelisen lineaarisuuden kaavan mukaisesti kertomalla imetystarina alusta loppuun, aina vauvan ensi-imuista sairaalassa viimeiseen imetykseen saakka, tai ainakin siihen loppuun, missä kertoja tarinaa kertoessaan on. Fragmentaarisuus on huomattavaa, kun äidillä on useampia lapsia joita hän on imettänyt. Tällöin kaikki äidin imetyskokemukset muodostavat yhden yhtenäisen pääkertomuksen joka jakaantuu pienemmiksi, lineaarisesti eteneviksi imetyskertomuksiksi, jotka voivat vielä pirstaloitua alakertomuksiksi, tuoden esiin imetyksen erilaisia vaihteita, esimerkiksi imetyksen aloittamista, imetykseen liittyviä erityisongelmia tai imetyksestä vieroittamista. Samat teemat voivat esiintyä laajempina kokonaisuuksina myös itse pääkertomuksessa.

Poststrukturealistisen feministisen teorian pioneerin Hélène Cixousin pohdinnoista löytyy mielenkiintoinen yhteys suoraan äitiyteen ja äidinmaitoon. Cixousin mukaan naisten kirjoitus on ääntä, puheen jatketta, jossa on aina läsnä muinainen äidin ääni ja laulu, joka on kuin "loppumatonta

maitoa” lapsen esioidipaalisessa vaiheessa, aikana ennen kieltä. Kirjoittava nainen on vahva, koska hänen äänessään, ts. kirjoituksessaan, on läsnä myös äidin äänen resonanssi. (Cixous 1976, 881; Moi 1990, 131-132). Kirjoittava nainen saa äänen suoraan äidiltään, mutta kun hän muuntaa äänen kirjoitukseksi, hän Cixousin mukaan “ruokkii omaa äitiään omalla maidollaan” ja ”kirjoittaa valkoisella musteella”. (Cixous 1976, 881; Moi 1990, 136; Sarkama 2007, 46-47). Kirjoittavan naisen vahvuus on Cixousin kuvailemana paratiisimainen tila, jossa “äidin ääni, rinnat, maito, hunaja ja naisvedet” ja lapsi ovat yhtä eikä kirjoittavaa naista tässä suljetussa ja kuvitteellisessa tilassa uhkaa mikään (Moi 1990, 134-135).

Cixousin tulkinnat kirjoittamisesta ovat hämmentävän ruumillisia, hyvin runollisia ja osin ristiriitaisia. Cixous puhuu tekstien syömisestä ja imemisestä, vertaa kirjoittamista raiskaukseen ja yhdistää estoitta kirjoittamisen, äidin ja äidinmaidon, syömisestä, raiskauksen; peniksen ja nännin, jotka ainoana voivat tunkeutua kirjoittavan naisen suojaan tilaan. Kun nainen kirjoittaa, hän tuntee syyllisyyttä halustaan hallita kieltä, on Cixousin raiskaussymboliikkaa mukaileva päätelmä. (Moi 1990, 135-136.)

Artikkelissa *The Laugh of the Medusa* Cixous puolestaan vertaa naisen kirjoittamista naisen harjoittamaan itsetyydytykseen jota tehdään salaa ja josta tunnetaan syyllisyyttä, vaietaan ja unohdetaan koko asia aina seuraavaan pakottavaan kertaan saakka. (Cixous 1976, 877.)

Parissakymmenessä vuodessa suhtautuminen naisten seksuaalisuuteen on muuttunut – kenties myös suhtautuminen naisen kirjoittamiseen?

Kun Cixous sitoo kaikkien naisten kaiken kirjoittamisen myyttiseen äidin ääneen, Vilkon mukaan (1997, 124) naisten omaelämäkerrat sisältävät yhä enenevässä määrin miehille tyypillistä, työhön ja uraan liittyvää aineistoa, aiemman suhdeorientoituneen sisällön sijaan, mutta onko suuntaus jatkunut vai kirjoittavatko naiset nyt monipuolisemmin ja vapaammin kaikesta? Ainakin työn ja perheen yhteensovittaminen näkyi naisten teksteissä jo kymmenen vuotta sitten (Vilkko 1997, 125).

Tälle ajalle taas tyypillistä on nopeatempoinen sosiaalinen media, joka tarkoittaa tietojen ja ajatusten yhdessä tuottamista ja jakamista. Proseminaarityössäni tutkin blogikirjoittamista, joka pääasiallisesti on oman elämän tapahtumien kuvaamista tai oman asiantuntijuuden esiintuomista. Sitä mukaa kun blogit ovat yleistyneet, myös niiden aihepiirit ovat laajentuneet. Blogien alkuvuosina valtaosa bloggajista oli tietokoneista innostuneita nuoria miehiä, jotka kirjoittivat tietokoneista, tekniikasta ja internetistä muille samoista asioista kiinnostuneille, mutta nyt verkkoa valtaavat keski-ikäiset ja erityisesti naiset, jotka perustavat ruoka-, neule- ja vauvablogeja. Kenties osa tästä kirjoitusaktiivisuudesta voi siirtyä myös kaunokirjallisuuden puolelle, vaikka naisten on sanottu kirjoittavan liian omaelämäkerrallisesti ja etteivät pääasiallisesti naisten elämään kuuluvat asiat riitä tavoittamaan myös mieslukijoita, jotka vaativat kirjallisuudelta yleispäteviä ja suuria aiheita (Rautala 1993, 77). Imetys voisi kaikessa myyttisyydessään olla tällainen ”suuri aihe”, mutta ellei sitä saa saumattomasti ja loogisesti yhdistettyä osaksi tarinaa, se jää pelkäksi kuriositeetiksi.

3.3.1. Kirjoituskilpailun imetystarinat

Imetyksen tuki ry järjesti vuonna 2007 yhdessä Kakplus-lehden kanssa kirjoituskilpailun, johon tuli yhteensä 194 kirjoitusta. Kirjoittajat olivat pääasiassa äitejä ja isoäitejä, mutta jokunen mieskin kirjoitti imetyksestä oman äitinsä kertomana. Vanhin kilpailuun osallistunut oli 87-vuotias nainen, joka kirjoitutti oman imetysmuistonsa tuttavallaan puhtaaksi.

Kilpailua tuomaroivat kirjailijat Juha Itkonen ja Tittamari Marttinen, kolumnisti Rosa Meriläinen ja kättilö Merete Willis. Yhdistyksen tiedotteessa kilpailutekstejä kuvattiin seuraavasti:

(...) suuressa osassa kerrotaan äidin imetyshistoria vauvan odotuksesta tai syntymästä imetyksen päättymiseen. Joukossa on myös runoja imetyksestä ja imettävän äidin elämästä

sekä monta hauskaa, järkyttävää tai mielenkiintoista kertomusta arjesta ja erilaisista sattumuksista imetystaipaleen varrelta. Tarinoiden tunneskaala vaihtelee riemusta ja autuudesta tuoreisiin pettymyksiin ja yli kuudenkymmenen vuoden takaiseen, yhä kipeään muistoon.

Kilpailun järjestäjätahon, Imetyksen tuki ry:n mielestä kirjoituskilpailuun tulleissa kirjoituksissa hälyttävää oli se, että suurin osa kirjoituksista käsitteli imetyspettymystä, "surua ja vihaa siitä, että imetys loppui kipuun ja yksinäisyyteen" (Imetyksen tuki ry 2008). Imetystukiäitinä minuakin huolettavat tekstit, jotka kertovat lähinnä tiedon ja tuen puutteesta johtuneesta pettymyksestä, mutta kirjoittamisen opiskelijana ja kirjoittajana herää kiinnostus, miten pettymyksestä ja surusta voisi jalostaa muillekin kuin imettäville äideille avautuvaa kaunokirjallisuutta.

Kronologisuus leimasi valtaosaa kirjoituksista, mutta kolme parhaaksi arvioitua kirjoitusta poikkesivat kukin omalla tavallaan kaavasta.

Ei ammun—, vaan mummunmaitoa on erikoinen tarina nuorehkosta mummusta, joka luovuttaa maitoa pienelle tyttärentyttäreelleen ja yhdistää näin kolmen sukupolven naiset omalla maidollaan. Tekstissä on Cixousin pohdinnoissa esiin nousutta vahvaa ruumiillisuutta ja siitä voi lukea myös samaa hyvää tekevää epäitsekkyyttä, jota on Steinbeckin Vihan hedelmien loppukohtauksessa.

Ruumis sen sijaan... Minun keski-ikäinen rauhassa ja rennosti rupsahtanut naisen ruumiini, joka oli vain kuukautta aikaisemmin riemulla työntänyt maailmaan pahnepohjimmaisena, sen seitsemännen tulokkaan osin jo aikuistuneeseen laumaani, tuntui osaavan toimia paljon mieltä viisaammin. Siinä missä minä voivottelin mielessäni sitä kuinka en osannut ja pystynyt ja kannoin huonoa omaatuntoa niin esikoisestani kuin nuorimmaisestanikin, kehoni keskittyi oleelliseen. Tanjan oma maidontuotanto oli hiipumassa uupumukseen ja hätään ja siihen ettei hän saanut pikkuistaan rinnalle vaan loi suhdetta nenämahaletkun kautta akryyliseinän taakse.

(Imetyskirjoituskilpailu, 3. sija, Satu Krokvik,
<http://www.imetys.fi/kirjoituskilpailu/sija3.php>)

Myös *Rintapumppuhuoneessa* ollaan sairaalassa. Se kuvaa sähkökäyttöisellä rintapumpulla maitoaan lypsävää äitiä, jonka vastasyntynyt vauva on teho-osastolla ja saa äidin lypsämiä arvokkaita tehotippoja vain letkun välityksellä. Medikalisaatio sanallistuu tarinassa.

Letku vei lapseen muistumia minusta, keltaisia pisaroita, jotka nukuttivat hänet syvään, terveeksi tekevään uneen. En olisi tahtonut lähteä pois, mutta kello ja säännöt vaativat minun jättävän lapsen vieraiden kokeneiden käsien, röntgensäteiden ja hennosti tikittävän pulssimittarin vieraaksi. (Imetyskirjoituskilpailu, 2. sija, nimimerkki Jo noista joki tulisi 2007,
<http://www.imetys.fi/kirjoituskilpailu/sija2.php>)

Voittanut tarina, *Kettu*, on tuokiokuva äidistä, jonka pienimuotoinen kapina ympäristön vaatimuksia ja normeja vastaan vertautuu pihamaalla kuunvalossa juoksentelemaan vapaaseen kettuun.

Uni ei tullut eroahdistuneelle. Kahden metrin päässä nukkuvan lapsen tuhina kuului kuin valtameren takaa. Kettu näytti kulkevan naapurin tontin rajaa, horjhdellen rajapyykin tuntumassa. Se oli niin olemassa ja elämään valmis, urheana lakananvalkeassa yksinäisyydessään.

Mitä tässä nukkumaan, mietin. Voisi sitä yönsä huonomminkin käyttää. Kävin asettamassa illalliseksi aiotut sisäfileet ulkoportaille ja seurasin ikkunasta kuinka kettu herkutteli. Matkalla sänkyyn kaappasin pojan viereeni. (Imetyskirjoituskilpailu, 1. sija, nimimerkki Kettu 2007,
<http://www.imetys.fi/kirjoituskilpailu/sija1.php>)

Merkillepantavaa on, että voittajakolmikön tarinoista kaksi on sijoittunut sairaalaympäristöön mutta voittanut tarina on niiden täydellinen vastakohta, kuvaus luontokokemuksesta ja äidin omapäisyydestä.

Kilpailun kolme parasta tarinaa osoittavat, että henkilökohtainen imetyskokemus, oman elämän yksi pieni episodi, on mahdollista muokata toimivaksi kaunokirjalliseksi tarinaksi. Etenkin voittajatarina *Kettu* on symbolismissaan niin yleismaailmallinen, että imetyksen tilalla tarinassa voisi olla jokin kokonaan toinen tekijä, vaikkapa parisuhteesta eroamisen tuska. Toisaalta juuri vauva, joka elää omaa elämäänsä piittaamatta vielä yhteiskunnan normeista ja vaatimuksista, äitinä olemisen vastuullisuus ja vapaana juokseva kettu muodostavat herkullisen kolmiyhteyden.

Osallistuin Imetyksen tuki ry:n kirjoituskilpailuun itsekkin, pärjäämättä. Kirjoittamisesta teki vaikeaa muun muassa kilpailun ohjeistus kirjoittaa tyyllillisesti vapaasti, mutta silti tosielämään pohjautuvasti. Itselleni sopivan näkökulman ja tarkennuksen valinta sekä tunteen ja tiedon suhde osoittautuivat hyvin hankaliksi ja kiikuin kirjoittaessani koko ajan sillä rajalla, lipsahdanko tahattomasti propagandan puolelle.

Oma kirjoituskokemukseni herätti pohtimaan, onko imetyksestä helpompi kirjoittaa kaunokirjallista tekstiä, jos oma imetyskokemus ei ole ihan tuore tai kokemuksensa on jo käsitellyt, koska muutoin vaarana on, että pyrkii dokumentoimaan oman imetyksensä juuri sellaisena kuin se tapahtui. Vaikka tutusta aiheesta kirjoittaminen saattaa yleensä olla hyvä valinta, imetyksen kohdalla se ei välttämättä päde, jos aiheeseen ei ole saanut riittävää etäisyyttä.

3.3.2. Imetykset vs. synnytyskertomukset

Odotus- ja synnytyskertomukset ovat suosittua sisältöä äideille suunnatuilla verkkosivustoilla ja ainakin Kaksplus-lehti on julkaissut lukijoidensa odotuskertomuksia pienenä kirjasena. Synnytyskertomusten läpikäymistä suositellaan äideille, varsinkin jos synnytys on ollut epätavallinen tai

traumaattinen kokemus (Saisto 2000.). Vastaavaa käytäntöä ei ole imetykokemusten kohdalla, vaikka imetykseen usein, myös virallisilta tahoilta, liitetään syyllisyys ja syyllistyminen, hyvin vahvat tunteet. Muun muassa Suomen Lastenlääkäriyhdistys on suosituksessaan vuonna 2001 kritisoinut nykyisin voimassa olevaa suositusta kuuden kuukauden täysimetyksestä sillä perusteella, että imetyssuosituksen nostaminen ”lisäisi tarpeettomasti monien äitien epäonnistumisen kokemusta” (SLY 2001).

Imetykertomuksen läpikäyminen ei ole tapana kenties siksikään, että alan asiantuntijuus on Suomessa keskittynyt kolmannen sektorin harteille. Virallisen terveydenhuollon piiristä ei löydy imetykonsultteja tai erityisesti imetykseen perehtyneitä lääkäreitä. Jopa kättilökoulutuksessa imetyks kuitataan 1,5 opintopisteen laajuisella kurssilla, joka käytännössä sisältää vain niukat perustiedot.

Synnytyskertomuksilla voi vaikuttaa lukijan tai kuulijan käsityksiin, vaikka kertomusten välittämä tieto onkin muuttunut. Siinä missä aiemmin suusta suuhun välittynyt perinnetietous suvun naisilta toisille keskittyi korostamaan naisen omaa vahvuutta ja voimaa synnyttäjänä, nykypäivän tarinat kiertyvät usein kivun ja kärsimyksen ympärille. Tämä johtuu synnytystavan muutoksesta: synnytys on nykyään niin medikalisoitu ja naisen itsemääräämisoikeuden ulkopuolelle viety tapahtuma, että siitä ei aina edes muodostu selkeää mielikuvaa synnyttäjälle tai ei ainakaan kovin voimaannuttavaa kertomusta muille kerrottavaksi. (Savage 2001, 4.)

Kasvokkain tai netissä jaetut ja usein ei-niin-rohkaisevat synnytyskertomukset poikkeavat ohjatusta synnytyskertomuksen käsittelystä esimerkiksi osana synnytyspelon hoitosuunnitelmaa. Tällöin synnytyskertomus käydään läpi kättilön tai lääkärin kanssa. Vantaan neuvoloissa vuonna 1994 tehdyn asiakaskyselyn mukaan 70 prosenttia äideistä kaipasi synnytyskokemuksensa läpikäymistä neuvolassa. (Saisto 2000).

Synnytyskertomusten kertomista ja toisaalta myös niiden kuulemista pidetään kuitenkin edelleen olennaisena osana sekä synnytyksestä toipumisen että siihen valmistautumisen kannalta. Jaettu tarina jäsentää kokemusta ja jakaa tietoa, hälventää pelkoja ja vahvistaa synnyttäjän itsetuntoa (Savage 2001, 5.). Omasta elämästään kirjoittava, etenkin jos siihen liitetään tekstin jakaminen myös muiden kanssa, tekee itsekkin uusia oivalluksia tapahtumista (Birren 2001, 24). Tähän kenties perustuu erilaisten synnytyskertomusten suosio.

Synnytyskertomusten kuuleminen, kertominen ja tulkitseminen on myös merkittävä osa äidiksi kasvamista ja oman äitiyden suhteuttamista muiden äitiyteen. Keskustelu äitiyteen liittyvistä aiheista alkaa yleensä aina, jos naisjoukossa on yksikin tuore äiti (Nelson 2007, 11), mutta jo raskaana olevat naiset alkavat kuulla synnytyskertomuksia, eivätkä vain sukulaisilta, ystäviltä ja tuttavilta, vaan jopa täysin ventovierailta ihmisiltä joita he kohtaavat. (Nelson 2006, 2;5)

Synnytyskertomusten kautta äiti asettaa itsensä osaksi suurempaa joukkoa (Nelson 2007, 11). Ne ovat useimmille odottaville äideille tärkein kanava saada tietoa synnytyksestä ja jo synnyttäneelle naiselle ne voivat tuoda pintaan ja uudelleen käsiteltäviksi sellaisia kokemuksia, jotka hän on omasta synnytystarinastaan jättänyt pois tai unohtanut (Savage 2001, 3-4) .

Synnytykseen ja lapsivuodeaikaan liittyy hyvin paljon erilaisia sosiokulttuurisia tapoja ja odotuksia, joita muut äidit siirtävät tulevalle äidille, jolloin äidiksi tuleminen on enemmän sosiaalinen kuin fysiologinen muutos (Nelson 2007, 9-10). Myös synnytyskertomuksiin liittyy arvotuksia sen mukaan millainen synnytys on ollut ja miten äiti on siitä ”suoriutunut”. Kivunlievitystä käyttäneet äidit harvemmin vain toteavat saaneensa lääkettä kipuihinsa: he yleensä kertovat kuin puolustukseksi ne syyt, miksi kipulääkettä heille annettiin (Nelson 2006, 7).

Varmasti myös jaettuihin imetyskertomuksiin liittyy arviointia ja arvotuksia, mutta sen sijaan, että äidit kilpailisivat kuka on saanut parasta

imetysohjausta, he kilpailevat mittaamattomalla ja vertauskelvottomalla: maidon määrällä ja imetyksen pituudella.

Imetyskertomuksilla voi ajatella olevan sama merkitys kuin synnytyskertomuksilla – ne välittävät tietoa, rohkaisevat ja yhdistävät – mutta imetyskertomusten jakaminen muiden kanssa ei ole yhtä itsestään selvää kuin synnytyskertomusten jakaminen. Kaikki biologiset äidit kokevat lapsensa syntymän synnytystavasta riippumatta, mutta kaikki äidit eivät koskaan koe imetystä. Imetyskertomuksia on enemmän etsittävä ja pyydettyä kuultavakseen, mutta myös niiden jakamisessa on oltava tarkkana, ettei kuulija tulkitse imetyksestä puhumista imetykseen painostamiseksi tai imettämättömyydestä syyllistämiseksi, kuten nimimerkki Johanna80 kirjoittaa Imetyksen tuki ry:n keskustelufoorumilla kansion Imetyspettymykset viestiketjussa Pysähdy hetkeksi miettimään:

On pakko myöntää, että omassa päässäni imetyskeskusteluista lukiessani, koin ne moitteeksi minua vastaan, vaikka se ei ollut mitenkään henkilökohtaista.

(<http://maitolaituri.imetys.fi/viewtopic.php?p=9070#p9070>)

4. Kirjoittamisen merkitys

4.1. Terapeuttinen kirjoittaminen

“Jokainen itku ei ole runo eikä jokainen sairaskertomus romaani”, on paljon lainattu kirjailija-filosofi Torsti Lehtisen toteamus. Vaikka oman elämän kokemuksista moni ammentaa, jonkinlainen etäännytyks omille kokemuksille on osattava tehdä saadakseen niistä aikaan kirjallisuutta. Edellisen luvun kirjoituskilpailutarinat ovat siitä hyvä esimerkki: vaikka kertomukset pohjautuvat toteen ja elettyyn, ne ovat kirjoitusasuun puettuna tiivistyneet.

Gerontologian uranuurtajan ja ohjatun elämäkertakirjoittamisen puolestapuhujan James E. Birrenin mukaan omasta elämästä kirjoittaminen

voi olla terapeutista, mutta se ei ole terapiaa. Ohjatun omaelämäkirjoittamisen tarkoitus ei ole parantaa tai ratkoa ongelmia, mutta sen vaikutus voi olla tervehdyttävä samalla tavoin kuin elähdyttävän luontokokemuksen, miellyttävän keskustelutuokion tai herkistävän taide-elämyksen. (Birren 2001, 24.)

Kirjoittamista käytetään joskus myös varsinaisen terapian välikappaleena. Narratiivinen terapia on terapian muoto, jossa ihmisen elämää tarkastellaan kertomuksina, jotka muodostuvat "tapahtumista, jotka etenevät peräkkäin tietyn juonen mukaan" (Morgan 2004, 13). Koska herkästi luomme itse ja omaksumme muilta merkityksiä kertomustamme täydentämään, haitalliset kertomukset, ns. ohuet tarinat voivat narratiivisen terapian perusajatuksen mukaan olennaisesti rajoittaa ihmisen käsitystä itsestään ja sen myötä vaikuttaa siihen, kuinka hän toimii. Ohut tarina on ihmisen itsestään omaksuma tai luoma käsitys, ei välttämättä tosi. Narratiivisessa terapiassa ongelma nimetään ja ulkoistetaan: sen sijaan että sanottaisiin jonkun olevan masennukseen taipuvainen, todetaan kohdennetusti että masennus on saanut hänestä otteen ja vaikeuttaa hänen elämäänsä (Morgan 2004, 26). Ohuen tarinan tilalle luodaan ongelmia vähentävä ja voimaannuttava vaihtoehtoinen tarina, joka pyritään kutomaan yhtä rikkaaksi ja moniulotteiseksi kuin taitavasti rakennettu romaani (Morgan 2004, 22, 29).

Imetysongelmien ratkomiseen narratiivisen terapian perusajatus sopii erityisen hyvin. Jos äiti kokee "epäonnistuneensa" imetyksessä, hänen ohut tarinansa voi pahimmillaan olla se, että hän on huono äiti, ja esimerkiksi imetystukiäidin tehtäväksi jää pohtia yhdessä äidin kanssa mitä kaikkea hyvää hänen imetyksessään oli ja mistä kaikesta muusta kuin imetyksestä hyvä äitiys koostuu. Kirjoittamalla vaihtoehtoiselle tarinalle saa lisää vahvistusta, koska "kirjoittaminen on pysyvämpää ja siksi painavampaa kuin puhuminen" (Saresma 2007, 53).

Imetyksestä kirjoittaminen – nimenomaan julkisesti – on myös poliittinen teko. Yhtymäkohtia voi hakea esimerkiksi Merja Kaskisaaren toimittamasta

Lesbokirjasta (1995), joka antoi kirjoittajille itselleen mahdollisuuden omaäänisesti määritellä ne merkitysyhteydet joita heidän elämällään on (Saresma 2007, 77). Kirjassa *The Politics of Writing* Romy Clark ja Roz Ivanic tarkastelevat brittiyhteiskuntaa, jossa vallitsevat luokkaerot vaikuttavat taustalla siihen, että kaikki sosiaaliset tai etniset ryhmät eivät saa ääntään kuuluviin (Clark & Ivanic 1997, 55). Kun nämä vaiennetut ryhmät saavat kirjoittaa elämästään, heistä muodostunut kuva tarkentuu, koska ei perustu enää muiden, vaan heidän itsensä kertomaan. Naistenkaan ääntä ei arvosteta elleivät naiset ota omaa paikkaansa kirjoituksen diskurssissa ja tee äänestään, puheestaan, kirjoitettua ja pysyvää (Saresma 2007, 53-54).

Ranskalainen feministi Helene Cixous on monissa kirjoituksissaan kannustanut naisia kirjoittamaan, koska hän uskoo, että vain kirjoittamalla itsestään ja itseään, nainen voi vapautua syyllisyyksistä ja riittämättömyyden tunteista, joita häneen on kertynyt lukuisten eri roolien puristuksissa. Cixous jopa mainitsee äitiyden ja imetyksen eräinä syyllisyyden aiheuttajina (Cixous 1976, 880) .

And why don't you write? Write! Writing is for you, you are for you; your body is yours, take it. I know why you haven't written. (And why I didn't write before the age of twenty-seven). Because writing is at once too high, too great for you, it's reserved for the great – that is, for "great men", and it's "silly". Besides, you have written a little, but in secret. (Cixous 1976, 876.)

Cixousin mukaan nainen kirjoittaa häveliäästi ja salaa, samalla tavalla kuin masturboikin (luvussa 3.3. Äitien omat kertomukset). Äitiyden voi nähdä sekä naisen luovuutta rajoittavana että vapauttavana tekijänä; Tuija Saresma kirjoittaa että naisen "hedelmällisyys kietoutuu luovuuteen" (Saresma 2007, 46-47). Monet naiset tuntevat luovuutensa kehittyvän uudelle tasolle vasta äidiksi tulemisen jälkeen. Tätä tukevat myös ne neurologiset löydökset, joiden mukaan äidiksi tulleen naisen aivokapasiteetti kasvaa ja parantaa pysyvästi oppimiskykyä ja muistia (Leake 2008; Kinsley 2006).

4.2. Itseymmärrystä omaelämäkerrallisuudesta

Kiireinen elämänrytmi eristää perheet muusta suvusta ja elämäntarinat eivät enää siirry suusta suuhun kuten ennen (Birren 2001, 24). Samoin on käynyt imetystarinoille: kuten jo johdannossa todettiin, imetysperinne on katkennut 1960-70-luvuilla ja imetys on muuttunut jälleen yhdeksi uudeksi taidoksi, joka pitää omaksua ilman mallia. Kun imetystä ei nähdä eikä siitä kuulla tarinoita, tarinat on itse etsittävä tai kirjoitettava uudelleen. Tarinat ovat tärkeitä, koska ne tarjoavat kirjoittajille mahdollisuuden itseymmärrykseen ja lukijoille keinon oivaltaa samaistumisen kautta (Katainen 2002, s. 44).

Kirjoitettuihin tarinoin ja ajatuksiin voi palata yhä uudelleen, niitä voi järjestellä ja muokata. (Clark & Ivanic 1997, 113). Se, mikä kirjoittaessa tuntuu todelta ja tärkeältä, voi jälkikäteen luettuna olla jotain aivan muuta. Aika antaa elämäkokemuksille uusia merkityksiä.

James Birrenin mukaan ohjattu elämäkertakirjoittaminen tapahtuu pienryhmissä, joissa kirjoitetaan ennalta annetuista elämäntapahtumista. Ohjatun omaelämäkerrallisen kurssin kestoksi suositellaan kymmentä viikkoa, jonka jokaisella viikolla käsitellään jokin uusi aihe – vain ensimmäinen kerta käytetään tutustumiseen. Ryhmän jäsenet kirjoittavat jokaisesta aiheesta vähintään kaksi liuskaa tekstiä, jonka he lukevat ääneen ryhmän viikkotapaamisessa. Aiheet ovat aina samat: 1) elämän merkittävimmät käännekohtat, 2) perhe, 3) raha, 4) elämätyö tai ura, 5) terveys, 6) seksuaali-identiteetti, 7) kuolemaan liittyvät ajatukset ja kokemukset, 8) hengelliset arvot, 9) tavoitteet ja toiveet. Jos tekstiä kertyy jostain aiheesta enemmän, kirjoittaja valitsee mitkä kaksi liuskaa hän lukee. Ryhmän muiden jäsenten kuuluu antaa toisilleen rohkaisevaa ja myötäsukaista palautetta. (Birren 2001, 20-21.)

Omasta elämästään on mahdollista kirjoittaa myös fiktiivisesti siten, että käyttää omia muistojaan ja kokemuksiaan aineistona, mutta luo niistä jotain, joka ei enää välttämättä noudatakaan tapahtumien kulkua tai pitäydy faktoissa (Sampson 2004, 155). Fiktiivisesti elämästään kirjoitettava kirjoittaa

itselleen, ei lukijoilleen ja siinä missä omaelämäkerta on heijastus todellisista elämänkokemuksista, fiktiivinen omaelämäkertakirjoittaminen vaatii hyppäämistä kokemusten vietäväksi ja hyväksyy kaiken sellaisenkin, jota ei ”oikeasti” ole tapahtunut tai joka ei tunnu kirjoittajasta hyvältä (Sampson 2004, 155).

Vapaakirjoittamisen ja intensiivikirjoittamisen keinoja, jotka sopivat myös oman elämän kerrontaan, ovat kehittäneet muun muassa Peter Elbow ja Ira Progoff (Sampson 2004, 155). Peter Elbowin kehittämä vapaakirjoitus (freewriting) tähtää siihen, että kirjoittaja kirjoittaa pidäkkeettömästi annetusta aiheesta esimerkiksi vartin ajan, pysähtymättä, korjaamatta ja muokkaamatta tekstiä millään lailla kirjoituksen aikana tai sen jälkeen. Kirjallisen itsetutkiskelun Progoff-seminaareja järjestetään satunnaisesti myös Suomessa. Seminaarit ovat hiljaista, miltei meditatiivista itsetutkiskelua kynän ja paperin avulla. Seminaarin aikana tuotettuja tekstejä ei tarvitse selittää eikä näyttää kenellekään.

Progoff-seminaarien vastakohta ovat tilaustyönä laaditut elämäkerrat. Yhdysvaltoihin on muodostunut jopa uusi ammattiryhmä, henkilökohtaiset historioitsijat, joiden tuottamat elämäntarinat menevät hyvin kaupaksi sille keski-ikäistyville sukupolvelle, joka haluaa tallentaa vanhempiansa ja isovanhempiansa elämäntarinat. (Olsen 2008.) Narratiivinen, joskus myös elämäkerrallinen lähestymistapa on yleistynyt varsinkin sosiaalitieteissä ja omaelämäkertakurssit ovat suosittuja niin Suomessa kuin ulkomailakin (Syrjälä 2001, 1-2). Omakustannepalveluita myyvien pienkustantamoiden rinnalle on tullut uudentyyppisiä palvelukustantamoita, jotka painavat tarinaksi kirjoitetun omaelämäkerran kirjaksi halvimmillaan jopa muutaman euron kappalehintaan.

Omaelämäkerrallinen kirjoitus koostuu kolmesta osatekijästä, minästä, elämänkokemuksesta ja kerronnasta (Saresma 2007, 62). Suomalaisten naisten omaelämäkerrallisia tekstejä paljon tutkinut Anni Vilkkonen (Vilkkonen 1997, 15) näkee omaelämäkertakirjoittamisen nimenomaan itseymmärryksen

lisääjänä. Kirjoittaja “muovaa käsitystä itsestään jäsentämällä elämänsä tapahtumia ja arvioimalla elämäänsä” (Vilkko 1997, 77). Elämäntarinaansa kertoessaan kirjoittaja samalla sekä tekee itsearviointia, että esittää elämäntarinaansa sisäislukijalle, joka toimii tekstin opponenttina (Vilkko 1997, 78-79.).

Kymmenen vuotta Vilkon jälkeen omaelämäkerrallisuutta tutkii Tuija Saresma, joka puhuu kirjoittamisen performatiivisuudesta ja kirjoittamisesta rajatyönä. Omaelämäkerta ovat performatiivinen teko, joka “tuottaa subjektia samalla kun kuvaa sitä ja subjekti muodostuu mm. sen perusteella, kenelle kirjoitetaan ja missä tilanteessa (Saresma 2007, 76-77). Kirjoituksen subjekti ei ole autenttinen, vaan aina suhteessa johonkin Saresma 2007, 79).

Sanataideverkkojärjestössäni kirjoittavat äidit kirjoittivat itselleen, osin muille imettäville äideille ja myös omille imetetyille lapsilleen. Äidit haastettiin ja houkuteltiin kirjoittamaan, mikä vaikutti teksteihin, koska tiedostaessaan lukijat ja sen, että tekstejä käytetään vaikkapa tutkimusaineistona, kirjoittavat tahtomattaan kirjoittavat kulttuurista ja läheisiltään omaksumiensa konventioiden mukaisesti (Saresma 2007, 83). Konventiot ohjaavat jopa käytettyjä metaforia (Saresma 2007, 83), mikä oli havaittavissa myös sanataideverkkojärjestön teksteissä, josta lisää luvussa 5. Äitien imetysaiheinen sanataideverkkojärjestö.

Imetystarinat ovat kahden kokonaisen omaelämäkerran, äidin ja lapsen, yksi pieni juonne. Kirjoittaessaan omasta imetyskokemuksestaan äiti tulee samalla kertoneeksi myös lapsensa syntymään liittyvää juonetta, koska omaelämäkerran alku- ja loppupää, syntymä ja kuolema, ovat aina enemmän jonkin toisen ihmisen elämäkertaa (Katainen 2002, 45-46). Naisten kirjoittamille omaelämäkertoille on tyypillistä se, että ne ovat aina suhteessa johonkin toiseen, esimerkiksi mieheen tai lapseen (Vilkko 1997, 119) mikä pätee täydellisesti imetyskertomuksiin. Toiseen kiinnittynyt omaelämäkerta, tai tässä tapauksessa omaelämäkerrallinen juonne, voi olla joko kulttuurisidonnainen tai naiselle luontainen tapa kertoa tarina (Vilkko 1997,

119) ja jos lukija vahvasti uskoo jompaankumpaan, se varmasti vaikuttaa myös hänen tulkintaansa tekstistä.

4.3. Kokemus kirjoituksen taustalla

“Kirjoittaminen murhaa omaelämäkerrallisen kokemuksen” (Saresma 2007, 44– 45). Toisaalta, samalla kun kirjoitus murhaa koettua, se myös synnyttää jotain uutta (Saresma 2007, 44-45.). Kun kokemus saa sanat, se muuttuu. Alkuperäiseen kokemukseen on vaikea palata, koska kirjoittamalla kokemuksesta sen on muotoillut uudelleen, luonut oikeasti koetun kokemuksen rinnalle sanoitetun kokemuksen (Saresma 2007, 64). Sanoitettu kokemus voi erota autenttisesta kokemuksesta esimerkiksi siksi, että kertoja ajattelee liikaa lukijaa ja haluaa säästää tätä. Anni Vilkkko (Vilkkko, 80) on verrannut kirjoittajan itsesensuuria tilanteeseen, jossa kysytään tapaamisen yhteydessä kuulumisia. Jos tavan vuoksi esitettyyn kuulumistiedusteluun saakin täysin totuudenmukaisen vastauksen (“minulle kuuluu huonoa, koska...”) se saattaa järkyttää kuulijaa joka on odottanut tavanomaista kiitos hyvää -vastausta.

Kokemukset muuntuvat jälkikäteen kertomuksiksi, koska tarinointi on ihmiselle ominainen tapa jäsentää maailmaa (Saresma 2007, 39). Kokemuksen ja siitä muodostuneen kertomuksen välinen suhde on kuitenkin usein hyvin epäselvä: mikä olikaan aitoa kokemusta, mikä myöhemmin ajateltua ja kuinka totena kokemuksesta kerrottua voi pitää (Saresma 2007, 89). Kerrotun tai kirjoitetun kokemuksen aitous on aina hieman kiistanalainen asia, koska kokemusta värittävät ihmisen aiemmin omaksumat uskomukset, arvot ja asenteet.

Taiteeksi muotoutunut kokemus elää omaa elämäänsä: se on ylittänyt kokemuksen syntyhetkeen liittyvät tekijät jotka eivät taiteen kokijan kannalta enää ole merkityksellisiä (Katainen 2002, 68).

Kokemuksia voi yrittää myös muuttaa tietoisesti. Neurolingvistinen ohjelmointi, ‘neuro-linguistic programming’ eli NLP, on alunperin 1970-luvulla

kehittynyt ajattelumalli ja psykoterapian muoto, jossa paneudutaan siihen miten kieli vaikuttaa mieleen, kokemuksiin ja kokemuksille annettuihin merkityksiin (von Harpe 1996, 12, 71; Linder-Peltz & Hall 2007, 15). Vaikka NLP:n juuret löytyvätkin muun muassa yleisestä semantiikasta, psykoterapiasta ja kognitiivisesta oppimiskäsityksestä, neurolingvistisellä ohjelmoinnilla on hienoinen pseudotieteen leima, koska siihen liittyvä tieto on pääasiassa kokemusperäistä, ei tutkimuksellista tietoa (Linder-Peltz & Hall 2007, 12-13). Erityisesti elämäntapavalmennuksen keinona NLP on todettu kaikessa yksinkertaisuudessaan hyvin toimivaksi (Linder-Peltz & Hall 2007, 15).

NLP:n perusolettamuksia on, että puhetta muuttamalla voi muuttaa kokemusta (von Harpe 1996, 75). NLP kehottaa käyttämään oikeita sanoja ja tarvittaessa muuttamaan sanoja myönteisemmiksi (von Harpe 1996, 72-73). Ongelma tai käsiteltävä asia voidaan kiteyttää yhdeksi lauseeksi, jossa on adjektiivi tai adverbi, esimerkiksi näin: "Olen huolestunut saako vauvani tarpeeksi maitoa". Kun ajatuksen taustalla olevaa mielletä lähdetään muuttamaan positiivisemmaksi, alkuperäinen adjektiivi tai adverbi korvataan jollain valoisammalla sanalla (von Harpe 1996, 73) Esimerkkitapauksessa äiti voi kääntää huolestuneisuuden epätietoisuudeksi siitä saako vauva tarpeeksi maitoa. Epätietoisuudesta on helpompi päästä eroon kuin huolestuneisuudesta, jos hankkii tietoa niistä merkeistä, joista voi päätellä saako vauva tarpeeksi maitoa. Ja jos äiti vaihtaa sanan vielä astetta positiivisemmaksi ja ajattelee olevansa kiinnostunut siitä saako vauva tarpeeksi maitoa, hänen tilanteensa ei vaikuta enää lainkaan ahdistavalta: hänhän on vain kiinnostunut siitä saako hänen vauvansa tarpeeksi maitoa. Kiinnostunut äiti voi etsiä rauhallisena lisätietoa niistä merkeistä joiden avulla voi päätellä saako vauva riittävästi maitoa, mutta kovin huolestunut äiti voisi tehdä nopeammin pikaisia ratkaisuja – "lopetan imetyksen varmuuden vuoksi ja siirryn kokonaan korvikkeeseen".

5. Äitien imetysaiheinen sanataideverkkoryhmä

5.1. Sanataideverkkoryhmän perustaminen ja muodostuminen

Maaliskuussa (6.3.2008) avasin gradua varten blogin, jonka tarkoituksena on toimia kaikille avoimen sanataideryhmän kotisivuna ja inspiraation lähteenä imetyksestä kirjoittamiselle. Blogin nimi on raflaava *I make milk – what’s your superpower*, joka on amerikkalaisten laktivistien¹⁴ eli imetysaktivistien tunnetuksi tekemä slogan. Alaotsikko, ts. blogin tagline, on ”*Erilaisia imetyskertomuksia etsimässä*”.

Halusin blogille tarttuvan ja kiinnostusta herättävän nimen, koska sen piti houkuttaa tutustumaan mistä oikein on kysymys. Aloittaessani en tiennyt herättääkö aihe kirjoitusintoa kenessäkään ja pelkäsin, että pahimmassa tapauksessa kirjoittelen yksin blogiin ja joudun lopulta muuttamaan koko gradun ideaa. Mainostin blogia muutamalla sivustolla ja postituslistalla (Imetystukilista, Imetystukilistan kotisivut ja YSV-foorumi). Pyysin maaliskuussa kiinnostuneita ilmoittautumaan minulle sähköpostitse tai blogin kommenttiraidan kautta ja sain noin 25 ennakoilmoittautumista. Julkaisin ensimmäisen blogimerkinnän 11.3.2008 ja ensimmäisen tehtävän maaliskuun 16. päivänä. Viimeisen, kymmenennen tehtävän julkaisin 30. kesäkuuta.

Sanataideverkkoryhmän tehtäviin¹⁵ osallistui ennakoilmoittautuneita hieman suurempi joukko, 31 eri kirjoittajaa¹⁶. Anonyyminä osallistuneiden vuoksi luku on hieman epätarkka. Anonyymit osallistujat laskin siten, että tehtävän ensimmäinen anonyymi osallistuja on Anonyymi 1, toinen anonyymi osallistuja Anonyymi 2 jne.

14 Laktivisti tarkoittaa imetysaktivistia ja tulee sanoista lactation (laktaatio, maidoneritys) + activist (aktivisti).

15 katso Liite 1: Sanataideverkkoryhmän tehtävät

16 katso Liite 2: Sanataideverkkoryhmään osallistujat ja heidän osallistumisensa tehtäviin

Ainakin kaksi kirjoittajista perusti oman blogin¹⁷ jossa julkaisi tekstejään, mutta suurin osa seurasi sanataideverkkoryhmän blogia ja lähetti kirjoituksensa suoraan sen kommenttilaatikkoon. Jonkun verran sain tekstejä ja kommentteja myös sähköpostitse, koska kaikki kirjoittajat eivät halunneet muiden lukevan tekstiään. Sallin myös tämän, koska en halunnut asettaa osallistujille kovin tarkkoja rajoja, vaan pyrin pitämään säännöt minimissä osallistumisen helpottamiseksi. Myös sanataideverkkoryhmän blogin tyyli oli helposti lähestyttävä. Vaikka kerroin tekeväni tutkimusta, kirjoitin blogiin ohjaajan rooliani hieman häivyttäen. Myöskään tutkimuksen lähdeaineistoa tai jo asetettuja tutkimusongelmia en esitellyt blogissa, koska en halunnut niiden häiritsevän, ohjaavan tai rajaavan kirjoittajia.

Vain yksi kirjoittajista osallistui jokaiseen tehtävään, mutta puoleen tai yli puoleen tehtävistä osallistui kolmasosa eli kymmenen kirjoittajaa. Erilaisia kirjoituksia syntyi yhteensä yli 80 kappaletta. Jotkut tehtävät innostivat kirjoittamaan useampiakin tekstejä. Osallistujat myös kommentoivat kannustavassa ja myönteisessä hengessä toistensa kirjoituksia.

Ajattelin sanataideverkkoryhmää aluksi enemmän inspiraatioblogina (vrt. blogit Runotorstai¹⁸, Pakinaperjantai¹⁹) kuin sanataideryhmänä, varsinkaan omelämäkerrallisena. Omasta elämästään kirjoittavien ryhmän saa helposti kasaan jo jostain olemassa olevasta ryhmästä: eläkeläisporukasta tai tietyn harrastuksen kautta toisiinsa tutustuneista ihmisistä jne. (Birren 2001,43-44). Imettävät äidit muodostavat itsestään rajautuvan ryhmän, mutta koska verkkokirjoitusryhmä oli täysin avoin, halutessaan myös miehet ja isät olisivat voineet osallistua. Avoin ryhmä oli myös siinä mielessä, että sen kesto ei etukäteen rajattu.

Omaa sanataideverkkoryhmääni ei siis voine nimittää luvussa 4.1. Terapeuttinen kirjoittaminen mainituksi ohjatuksi omaelämäkerralliseksi ryhmäksi, vaikka yhtäläisiäkin piirteitä on, esimerkiksi se, että kyse ei ollut

17 <http://virtaavatajatukset.blogspot.com/> , <http://muumilautanen.blogspot.com/>

18 <http://runoruno.vuodatus.net/>

19 <http://leelia.vuodatus.net/>

niinkään kirjoittamisen paremmuudesta tai kirjoittamisen kehittymisestä, vaan kuten ohjatuissa elämäkertaryhmissäkin, koetun oivaltamisesta uudella tavalla ja oman kokemuksen jakamisesta muiden kanssa.

5.2. Sanataideverkkoryhmän sanataideharjoitteet ja äitien uudet imetyskertomukset

Kirjasin tutkimussuunnitelmaani reilut kymmenkunta sanataideharjoitetta, mutta sen jälkeen en pohtinut tehtäviä ennen kuin ryhmä oli jo käynnissä, koska halusin kuulostella osallistujia ja luoda viikoittaisia tehtäviä tunnelman mukaan. Ideoita tehtäviin poimin nettikeskusteluista, blogin kommentteista ja Liisa Enwaldin jo vuonna 1980 ilmestyneestä, mutta edelleen pätevästä kirjoituskurssioppaasta *Luova kirjoittaja*.

Yritin rakentaa tehtävät siten, että ne tarjoaisivat osallistujille mahdollisimman monenlaista kirjoittamista ja olisivat sopivasti haastavia, mutta eivät liian hankalia. En voinut odottaa osallistujilta vahvaa sitoutumista tehtäviin, koska osallistujajoukko ei alun alkaenkaan ollut kiinteä.

En missään vaiheessa arvioinut tai asettanut tekstejä mielessäni paremmuusjärjestykseen, koska kyse ei ollut kirjoituskilpailusta. Ne tekstit, jotka olen nostanut esimerkiksi, kiinnittivät huomion jollain yksityiskohdallaan. Kaikki tekstit ovat edelleen luettavissa sanataideverkkoryhmän omassa blogissa, yleensä kulloisenkin tehtävän kommenttilaatikossa. Jotkut kirjoittajat ilmoittavat kommenttilaatikossa osoitteen omaan blogiinsa, jonne he kirjoittivat tehtävät. Samaa käytäntöä olen noudattanut myös gradussa: jokaisen tehtävän kohdalla on linkki ko. tehtävään, mutta jos teksti on julkaistu kirjoittajan omassa blogissa, linkki vie sinne.

Ensimmäinen tehtävä (16.3. 2008

<http://imetystarinat.blogspot.com/2008/03/1-tehtv-lmmittelyharjoitus.html>)

johdatteli aiheeseen ja liittyy suoraan lukuun 3.2. Imetys kirjallisuudessa. Halusin tehtävän avulla selvittää, millaisia tekstejä äidit olivat aikaisemmin imetyksestä lukeneet ja mitä heille oli niistä jäänyt mieleen. Tehtävässä

pyydettiin muistelemaan imetysaiheisia kirjoja ja elokuvia. Tehtävä 1:
Muistatko romaaneja, novelleja, runoja tai näytelmiä/leffoja joissa puhuttaisiin imetyksestä? Miten aihetta käsiteltiin?

Esille nousseista kirjoista huomattavan moni päätyi myös gradun aineistoksi. Tällaisia kirjoja olivat mm. Tittamari Marttisen kirjat, Jennifer Weinerin kirja Pieniä maanjäristyksiä, Brooke Shieldsin omaelämäkerrallinen kirja Tuli sade rankka, Katja Tukiaisen Rusina ja Toni Morrisonin Minun kansani, minun rakkaani.

Toinen tehtävä ja ensimmäinen varsinainen kirjoitustehtävä (24.3.2008 <http://imetystarinat.blogspot.com/2008/03/2-tehtv-imetystilanteen-kuvaus.html>) oli kuvausharjoitus imetystilanteesta. Kuvausharjoitus on helppo aloitustehtävä, joka pakottaa havainnoimaan tarkasti tuttuakin tilannetta. Tehtävä 2: *Kirjoita tarkka ja tiivis kuvaus imetystilanteesta.*

Nimimerkki *Piikkine* kirjoittaa tarkasti siitä miten vauva käyttäytyy rinnalla. Kuvaus herättää todennäköisesti tuttuja mielikuvia kaikille, jotka ovat pientä vauvaa imettäneet.

Tunnen pienen suun imaisevan nisäni suuhunsa ja alkavan imeä voimakkain imuin. Maitoa alkaa herua, tunnen sen kihelmöintinä, jopa poltteena rinnanpäissäni. Pieni suu irroittaa otteensa pärskien maidon suihkutessa pienelle poskelle. Vauva tarttuu uudelleen kiinni nisään, hieman varomattomasti ja minua nipistää, sitten alkaa kuulua selviä nielemisen ääniä. Ote välillä lipsahtaa ja kuuluu napsuttava ääni, välillä vauvaa alkaa yskittää suihkuava maito ja hänen nenästään valuu pieni pisara maitoa.

Preesensissä kirjoitettu kuvaus on yksityiskohtaosuudessaan melkein tekninen, jopa käyttöohjemainen. Siinä ei ole niitä yli- tai kaunosanoja, joita helposti tulee liittäneeksi imetyskuvauksiin.

Nimimerkki *Kaisa* kuvaa aluksi seesteistä imetystilannetta, lapsi on rinnalla ja imee ollen kovin kaunis ja rakas, mutta lopussa kuvauksessa tapahtuu nopea siirtymä preesensistä futuuriin ja herkästä tunnelmasta suoranaiseen uhkaavuuteen.

Yhtäkkiä tunsin kuumana ja kovana tunteena sisälläni varmuuden siitä, että jos kukaan koskaan yrittäisikään satuttaa tätä pientä ihmistä, minä tappaisin hänet paljain käsin. Ja saattaisin jopa nauttia siitä.

Futuurissa maalausten madonnan sisällä piileekin siis tappaja, tiikeriemo, joka puolustaa poikasiaan keinolla millä hyvänsä.

Nimimerkki *Sulo/EP* kuvaa imetyshetken lisäksi kodin miljöötä ja luo pysähtyneen hetken äidin vähän kärsimättömään kiireeseen. Jokainen äiti osaa lukea tämän kuvauksen rivien välistä syyllisyyden siitä, että ei ehdi, ei jaksaa, ei osaa, eikä aina edes halua.

Hän haluaa tuntea minut kaikilla aisteillaan. Pitää minut tiukasti lähellä. Joskus on vaikea antautua toisen käytettäväksi kun on niin paljon asioita joita pitäisi tehdä, ajatuksia joita haluaisi ajatella. Olen kärsimätön, en maltaisi pysähtyä.

Erilaisin ja siksi kenties mieleenpainuvim on imetyskuvaus on *anonyymin* kirjoittajan kuvaus, jossa hän tarkkailee muita äitejä ja heidän imetettäviään sekä kritisoi mielessään äitejä, jotka neuvovat muita äitejä.

Perkele minä kiroaisin päin naamaa jos en niin kohtelias olisi ja jos menneessä voisin vieraila. Minä selvisin heidän avustaan huolimatta ja heitä paremminkin: minä osaan varoa mestariksi kivettymistä, vaikka lapsia olisi liuta ja kirjatietoa pää pullollaan.

Teksti on nopea purkaus tai kuin sisuuntuneena ajateltu kirous. Kirjoitus tekee näkyväksi sen tosiseikan, että äitiyhteisöjen sisällä on erilaisia koulukuntia, joiden välillä on erilaisia kiistoja – ja imetys on yksi eniten tunteita kuummentavista aiheista. Imetystukiäitinä aavistelin tekstistä, että kirjoittaja lienee törmännyt liian innokkaaseen ja tukityön eettiset pelisäännöt unohtaneeseen imetystukiäitiin tai voimallisen imetysherätyksen kokeneeseen äitiin... jollei sitten purkausta väritä kirjoittajan omat mielikuvat. Todellinen kokemus ei kenties olekaan yhtä merkityksellinen kuin se, että äiti on saanut omasta sisuuntumisestaan voimaa ja selvinnyt ”heidän avustaan huolimatta ja heitä paremminkin”.

Kolmas tehtävä (31.3. 2008 <http://imetystarinat.blogspot.com/2008/03/3-tehtv-kirje.html>), kirjeen kirjoittaminen, antoi mahdollisuuden purkaa mieltään, kiittää, moittaa ja kannustaa imetyksen tukijoukkoja tai kohdistaa sanat suoraan imetettävälle lapselle. Tehtävän avulla hain lähinnä niitä imetyksen kipupisteitä, jotka mahdollisesti toimivat kunkin kirjoittajan polttoaineena imetyksestä kirjoittaessa. Tehtävä 3: *Kirjoita kirje imetettävällesi tai ihmiselle, joka on jotenkin vaikuttanut omaan imetykseen.*

Kirjeitä kirjoitettiin yhteensä 18 kappaletta, joista kymmenen oli osoitettu omalle lapselle, yksi aviomiehelle, yksi anopille, kolme omalle äidille, kaksi terveydenhoitajalle ja yksi netin keskustelupalstan jäsenille. Monet kirjeistä olivat hyvin koskettavia ja paljastivat niitä ristipaineita, joita imettävään äitiin kohdistuu. Anonyymi kirjoittaja kiittää miestänsä:

Kiitos, että vaikka yhteinen aikamme avioparina on kärsinyt, koska olen kaikki illat nukuttamassa poikaa ja tissittelemässä ja yleensä itsekin nukahtanut, et ole koskaan purnannut siitäkään asiasta!

Jos kiitosta ei olisi kirjeessä kirjoitettu auki, kuvaus illoista saattaisi kuulostaa valitukselta tai syytökseltä. Pientä syyllisyyttä tai silkkaa ihmetystä rivien väleistä kuitenkin huokuu kun yhteinen aika tuntuu karkaavan käsistä.

Kiitosta ei sen sijaan ole kirjeestä, jonka on kirjoittanut nimimerkki Miniä Suomesta anopilleen:

Pumppasin Sinua varten muutamana iltana maitoa pulloon, mutta eihän tuo läheisyyttäni haluava poikani suostunut sitä juomaan laisinkaan. Sinusta se oli outoa, kummallista, järkyttävää. Minä huomasin poikani hämmennyksen ja tuuditin hänet uneen rinnallani, Sinun kateellinen katse selässäni.

Ei myöskään tyttären kirjeessä äidille, joka ei tue häntä imetyksessä:

Kun siskoni kasvattaa lastaan korvikkeilla, ei rintamaito olekaan enää yhtään tärkeää. Äidinmaito ei suojaa allergioilta ja sairauksilta, olenhan minäkin, keskimmäisesi, allerginen ja niin on yli puolivuotiaaksi täysimetetty poikani. Sinusta korvike on niin paljon kätevämpää. Itse asiassa imettäminen on sinusta jo halveksittavaa, turhaa vouhkaamista.

Pettymys on puettu näissä kirjeissä sanoiksi ja siten vahvistettu. Jälkimmäinen kirje on lisäksi hyvin poleeminen ja vaikuttaa kirjoitetulta yhteenotolta, josta on vain poistettu toisen osapuolen vastaväitteet. Kirjeessä on surua ja traagisuutta, joka nousee siitä epätasapainoisesta kolmiyhteydestä, jonka äiti, tytär ja lapsenlapsi muodostavat. Jatkoa emme pääse seuraamaan: auttaako kirjoittaminen työstämään katkeria ajatuksia vai vaivaavatko asiat edelleen kirjoittajia niin paljon, että he antavat niiden vaikuttaa suhteisiinsa kirjeiden vastaanottajiin?

Entä miten äidit sitten jaksavat olla näin monen ihmisen ristipaineessa ja kuitenkin alati lapsen käytettävissä? Yksi syy löytyy nimimerkki H:n nopeasti imetysten välissä kirjoitetusta kirjeestä omalle lapselleen:

Sinä olet tehnyt minusta täydellisen. Minun keholleni ei ole milloinkaan annettu näin täydellistä hyväksyntää, sille ei ole koskaan ennen antauduttu niin äärettömällä läsnäololla

kuin sinä antaudut. Minusta on tullut sinun
reviirisi: minä olen maailma.

Jo melko pian koittaa aika irrottautua tästä
ykseydestä. Sinusta tulee itse, ja vähitellen minä
haihdun periferiaan. Ja niin sen kuuluukin olla.

Kirjeessä piirtyy esiin se, että imetys on niitä ainoita asioita, jotka todella pakottavat kohtaamaan sisäänrakennetun, ikiaikaisen äitiyden, naiseuden voiman ja taiteen, ”womanly art of breastfeeding”. Hienosti kirjoittaja myös määrittelee omaa asemaansa ajassa ja elämän kiertokulussa, jossa mikään ei ole pysyvää ja rakkauteen kuuluu myös luopuminen.

Neljännän tehtävän (8.4. 2008

<http://imetystarinat.blogspot.com/2008/04/tehtv-4-kieli-ja-tyyli.html>) tavoite oli

saada kirjoittajat pohtimaan sitä tyyliä, jolla imetyksestä kirjoitetaan. Tehtävä 4: *Pohdi ja kommentoi kielen ja tyylin merkitystä imetyksestä kirjoitettaessa ja/tai kirjoita joko 1) ylisöpö-disneymäisen hempeä - jossa pikkulinnut sirkuttavat päiden yläpuolella - imetyksruno tai lyhyt kuvaus, tai 2) asiallinen, karu, karski imetyksruno tai lyhyt kuvaus.*

Kuten luvussa 4.2. Itseymmärrystä omaelämäkerrallisuudesta todettiin, konventiot voivat ohjata kirjoittajan käyttämään tietynlaisia metaforia. Imetykseen liittyvät metaforat vertaavat usein rinnan toimintaa luontoilmiöihin, muun muassa vuolaana virtaaviin vesiin, ”maitoa tulee vuolaana virtana”, ”maito suihkuu” ja ”vauva ja äiti kylpevät maidossa”. Maidontuloon liitetään tutkitustikin paljon kohtalonuskoa, ”imetän jos maitoa tulee” (Hannula 2003, 15), jota tukevat metaforat ohjaavat ajattelemaan rinnan toimintaa kahlitsevamattomana ja villinä elimenä, vaikka tosiasiasa rinnan toimintaan useimmissa tapauksissa vaikuttavat äidin valitsemat imetykäytännöt enemmän kuin fysiologiset seikat.

Joko kokonaan irti totutuista metaforista tai niitä ylitsevuotavasti käyttäen, oli tavoite tehtävässä, jossa pyysin kirjoittajia miettimään sitä kieltä ja tyyliä, jolla

imetyksestä kirjoitetaan ja kirjoittamaan yli-imelää tai hyvin teknistä tai muutoin imetyskuvauksille epätyypillistä kieltä.

Äidin rakkautta uhkuva kumpu on tuolle pienelle
palleroiselle, suloiselle nuppusuulle

kaikki, koko kevättä valaiseva maailma ja tuo
koko universumi pysähtyy, kun tuo yliveraisen
mahlan lähde virittyy, pienet sähköiset viestit
kulkevat äidin vuorten huipuilta sinne missä ihme
tapahtuu,

pienet tulimuurahaiset juoksevat äidin
mittaamattomissa syvyyksissä ja niin vaisto
valmistaa tämän vitamiinikeiton, tuon herkkyyttä
helisevän kumisevan vasken joka venyttää
vauvan jalat, täyttää pulleat reidet, pingottaa
vatsan lämpimäksi ja saa kuuluviin rytmikkäät
nielaisut.

Se on niin hillitöntä että se pitäisi kieltää.

Anonyymi kirjoittaja liioittelee oikein olan takaa. Liioittelu eli hyperbola on jo itsessään kuin metaforia vuodattava maitolähde. Hyperbolaa on myös gradun otsikko, jossa supersankaruus yhdistetään äitiyteen yllättävällä ja siksi hausalla tavalla. Otsikon kukin lukee omista lähtökohdistaan, joillekin se on ylpeä tokaisu – kuin lapsi, joka kaikkivoipaisuuspuuskassaan kehuskelee taidoillaan – mutta sen voi ymmärtää myös lakonisena ja humoristisena toteamuksena.

Hillittömyyttä ja hyperbolaa on myös toisen anonyymin tekstissä, joka luo niukin sanoin varsin elävän kuvan äidinmaidolla tienaavasta äidistä, jonka oma vauva saa korviketta että jokainen litra varmasti kartuttaisi maitotiliä. Tekstissä on selvästi haettu mahdollisimman stereotypian vastaista bisneskotiaitityyppiä, joka ei asetakaan etusijalle äidinmaidon optimaalisia ravitsemusominaisuuksia tai vuorovaikutussuhdetta lapsen kanssa, vaan ansaitsemisen. Tekstissä on paljolti samaa yllättävyyttä kuin superpower-sloganissa. Sen lisäksi, että tekstin äiti keskittyy vain silmänpölvontaan ja

materiaan, tabuja rikkovaa on myös se, että kirjoittaja kertoo – vaikkakin hyperbolan suojaamana – markkinoista, joilla imettävä äiti ja hänen tuotteensa, ts. äidinmaidonsa, on seksuaalifantasioiden kohde. Kaikesta hillittömydestään huolimatta teksti onnistuu pysyttelemään hauskana, koska vauva on suloinen ja kasvaa, äidin erikoisesta toiminnasta huolimatta. Jos näin ei olisi, vaan vauva joutuisi kärsimään maidon myymisen seurauksena tai jätettäisiin kokonaan ilman maitoa, tarina olisi karmiva.

Niin suloinen vauva ja kasvaa hyvin! Rasti suoritettu, pullantuoksu esitetty. Alkaa totinen työ.

Mies ruokkii lapsen. Kysyy, eikö lapsellekin voisi antaa, mutta näytän hintavertailun. Ei kannata, kyllä se sen ymmärtää.

Alkuun myyn maitoa kaksi litraa päivässä. Kun maitokeittiö alkaa ihmetellä määrää, täytyy vähentää hiukan. 30 euroa päivässä verotonta on sentään jotain.

Sitten löytyvät parhaat markkinat. Isot miehet ostamassa kuvat ja tuotteen, sana kiirii, on kuulemma makeaa. Täytyy ehtiä joka päivä postiin. Käyn vuorotellen kaupungin postikonttoreissa, jokaisessa vakioasiakas. Ulkomaanpostituskin on helppoa kun sen osaa. Pikkuhousuja en sentään viitsi postitella.

Maitoa on tosi kätevä lypsää tietokoneen äärellä. Samalla voi tilata lapselle nettikaupoista vaatteet oikein vimosen päälle.

Viides tehtävä (22.4.2008 <http://imetystarinat.blogspot.com/2008/04/5-tehtv-japanilaisia-runomittoja.html>) pakotti kirjoittajat tiivistämään imetyshavainnot japanilaisen runomitan muottiin. Tehtävä 5: *Tehtävänä on kirjoittaa imetysaiheinen haiku tai tanka.*

Haikuja ja tankoja syntyi runsaasti, miltei 30 yksittäistä runoa. Nimimerkki *p.m* kirjoitti monelle työhön palanneelle äidille tutusta ilmiöstä eli siitä, miten imetetty lapsi tankkaa yöaikaan ne maidot, joita päivällä ei saa:

vaihdat taas rintaa
 väsymystä valuvaa
 kuu on kalpea
 tule jo aamun-kajo
 vie virka-äiti töihin

Runo tiivistää äidin väsymyksen melkeinpä vähätteleväksi litoteesiksi. Kenties väsynyt äiti ei jaksa käyttää enää sanojakaan ja sanoo vain olennaisen. Jotain samaa on myös nimimerkki Katjan runossa, jossa kuvastuu epätoivo vauvan kellottomuudesta.

piti jo mennä
 sinä huusit nälkäsi
 taas myöhästyimme

Nimimerkki *Sulo* saa kahdella sanalla vangittua säkeisiinsä vauvan onnen rinnalla:

haikea huokaus
 varpaasi kipristyvät
 maito-onnea

Tyytyväisyys puristuu ulos huokauksena, onni näyttäytyy kipristyksenä.

Nimimerkki *Kaisa* tavoittaa jotain alkukantaisen runsasta vain muutamalla sanalla:

Sataa maitoa
 kermaista ja makeaa
 ethän suojaudu

Kuudes tehtävä (3.5.2008 <http://imetystarinat.blogspot.com/2008/05/6-tehtv-nt-ja-kuvaa.html>) johdatteli ajattelemaan imetystä ääninä ja kuvina. Tehtävä 6: *Millaisia ovat ne äänet ja kuvat joilla haluaisitte kertoa imetyksestä? Voit listata niitä ihan pelkkänä listana tai kertoa omin sanoin millaisen lyhytelokuvan, kuunnelman tai sketsin kirjoittaisit imetysteeman ympärille.*

Tehtävä oli vaikea, mutta kirvoitti kuitenkin joitain ideoita. Lähinnä ne jakaantuivat kahteen osaan, äidin ja lapsen läheisyyden näyttämiseen ja toisaalta imetystapahtuman tuomiseen näkyväksi osaksi jokapäiväistä elämää.

Nimimerkki *Kattimus* listasi ne kuvat ja äänet jotka hän imetykseen liittää. Samat elementit toistuivat muissakin ideoissa.

Äänet:

- maiskutus
- tuhina
- rytmikäs rinnan lypsäminen ja nieleminen

Kuvat:

- vauva silmät kiinni syömässä
- pieni käsi äidin rinnalla vauvan syödessä / pieni käsi pitää kiinni äidin sormesta, kun vauva syö
- se hetki, jolloin vauva on kylläinen, nukahtaa ja päästää rinnasta irti
- vauva nauraa syödessään

(<http://kattimus.vuodatus.net/blog/1301863>)

Anonyymi haluaisi kuvata imetystä siihen kuuluvien pienten äänien välityksellä.

Päivän vanhan vää, ja rinta suuhun.
 Kuusiviikkoisen konsertit.
 Pari-kolmekuisen pitkät jutustelut! Niitä ensimmäisiä keskusteluja kaipaam. Vauva alkaa hymyillä ja ottaa katsekontaktia, ja sitten alkaa

pitkät puheet. Se pieni aika siinä vastasyntyneiskauden ja kolmikuisen maailmaan kiirehtijän välissä, kun vauva alkaa vastata ja kuunnella, mitä äiti nyt tuumaa kun hän näin kokeilee jokaista kurkusta löytyvää äännettä!

Nimimerkki *jl* haluaisi tehdä lyhytelokuvan, jossa näytetään hyvin laaja kirjo erilaisia imetyshetkiä ja eri-ikäisiä vauvoja ja lapsia rinnalla.

Tämän kaiken kun saisi vielä tiivistettyä alle kymmeneen minuuttiin ja ympättyä neuvoloiden perhevalmennuspakettiin, jotta nykyajan äidit ja isät saisivat entistä monipuolisemman kuvan imetyksen luonnollisuudesta, eivätkä luulisi, että tarvitsee rajoittaa imetys puoleen vuoteen, vuoteen, kahteen vuoteen tai mihinkään ennaltamääritelyyn ajanjaksoon.

(<http://virtaavatajatukset.blogspot.com/2008/05/imetystarinoiden-6-tehtv-nt-ja-kuvaa.html>)

Myös nimimerkki *Mymmeli* näki imetystuokiot lyhytelokuvana.

Minä kuvaisin äiti-vauva pareja muutaman päivän eri tilanteissa, sellaista seesteistä, dokumentin keinoja käyttävää lyhytelokuvaa varten. Imetystä kotona kaksin, perheen ja arkiaskareiden seassa, julkisesti, ystävien kanssa, harrastuksissa (vauvauinti, muskari, kerhot.). Elämänmakuinen imetysdokkari vaikka perhevalmennuksen käyttöön. Ääninä ne äänet, jotka ympäristössä kulloinkin on, rauhallisina hetkinä korostaisin imemisen ja hengityksen ääniä, joita käytettäisiin toisena raitana myös muiden kohtausten kanssa, kulkemaan mukana kaikissa tilanteissa taustaaänenä.

Seitsemäs tehtävä (15.5.2008 <http://imetystarinat.blogspot.com/2008/05/7-tehtv-dialogi.html>) oli dialogiharjoitus, joka tarkoitus oli aika lailla sama kuin kolmannen tehtävän. Odotin vahvoja tunteita ja mielipiteitä. Tehtävä 7: *Tehtävänä on kirjoittaa dialogia (= vuoropuhelu, keskustelu) imetykseen liittyvästä kohtaamisesta.*

Keskustelunpätkiä kirjoitettiin yhteensä 17 kappaletta. Moni keskusteluista sisälsi arvostelua tai silkkaa ihmettelyä imettäjää tai imetystä kohtaan. Kirjoitettujen dialogien perusteella imetystä, etenkin sen kestoa, on usein perusteltava tai ainakin suostuttava kuulemaan tavattujen ihmisten omia muisteloita, huomautuksia ja joskus kyseenalaisiakin neuvoja. Kuten odottava äiti, jonka vatsaa tuntemattomatkin saattavat haluta koskettaa, myös imettävä äiti on altistunut katseille ja kerää huomiota tahtomattaankin. Nimimerkki *Tiina* kirjoittaa keskustelusta anopin kanssa:

Anoppi: Sit kesäkuussa, sit JUHLITAAN, ku on ne isoisän synttärit.

Äiti: No, joo katsotaan nyt, meillä voi olla vähän vaikeeta irrottautua, katsotaan nyt saadaanko joku lastenhoitaja.

Anoppi: No, eihän se mikään ongelma ole ku sähän et silloin enää imetä.

Äiti (häkeltyy): Ai, ku, siis, joo, mut Alisahan on silloin vasta neljä kuukautta...

Anoppi: Nii mut, ethän sä sit enää imetä niin voidaan sit ottaa kunnolla.

Äiti (kerää voimansa): No, kyllä mä olen ajatellut imettää vähän pidempään.

Lukija voi vain hämmästellä röyhkeää tapaa puuttua toisten elämään. Anoppi viittaa imetyksen lopettamiseen ja aikaan, joka ei ole imettävälle äidille vielä ajankohtaista. Erilaisten elämäntilanteiden, kenties asenteidenkin kuilu aukeaa syvässä muutamalla rivillä. Anoppi on vapaa juhlimaan, miniä on sidoksissa lapseensa, imetti tai ei.

Neljästätoista dialogista yli puolet kuvasi imetykseen liittyviä asenteita ja todensi kuinka imettävä äiti joutuu puolustamaan imetyksensä kestoa tai näkyvyyttä. Anoppien lisäksi imetystä selitettiin ainakin ystäville, ystävän äidille ja naapurintädille. Tehtävien toteutukset olivat kuin nauhurilta purettuja, yksikään niistä ei tuntunut irtaantuvan realismista.

Selittäville, muun maailman kanssa törmäyskurssilla olevien dialogien vastapainona olivat puhtaasti kotien seinien sisäpuolella tapahtuvien

imetyshetkien kuvaukset. Toisessa äiti keskustelee pienen tyttänsä kanssa siitä, miten hänkin voi isona imettää.

Tyttö 3vee(tietävänä): Niillä tädeillä, joilla ei ole vauvaa ei ole tissejä

Äiti: Kuule kyllä kaikilla naisilla on tissit, niistä ei vaan tule aina maitoa

Tyttö (väittää): Niin, mut niillä ei ole tissejä, joilla ei ole vauvaa

Äiti: Kulka, kyllä kaikilla naisilla on tissit. Kato nyt ku sullakin on noi tissinpaikat. Sit kun sä kasvat isoksi niin sit nekin kasvaa isommiksi.

Tyttö (mitäs me naiset-äänellä): Nii, sit mulle tulee isot tissit, mut nyt mulla on nää pienet. Niistä tulee pikkumaitoa. Ku mulla on ne nukkevauvat.

Äiti: Joo...

Toinen on tuokiokuva puhumaan opettelevan lapsen imettämisestä.

-äiti on väsynyt, pötköttelen pikkaisen

-ai siihenkö sinäkin pötkähdit, pitäiskö saada maitoa?

-döö, ätää

-juu, juu, odotas hetki että saan paitaa pois tieltä, kultapieni. On se niin ihanaa kun sä ymmärrät jo puhettakin ja teet tommosia juttuja, että äiti tajuaa heti mitä sä haluat.

-maistuuko? Oliko rankka reissu lampaita katsomaan? Lampaatkin syö maitoa, lammasäidin tissistä.

-Bää-ä

-hienoa, just noin lampaat sanoo. Vieläkö jatketaan? Noin..

- mitäs me sitten tehtäisiin, lähdetäänkö me pihalle kun olet vähän tankannut?

-Brrmm..täätä, uhu uhu

-juu, autolla voidaan mennä ajelemaan. Joko lopetit? Ei vielä, ok.

-nonni, nytkö on valmista. Kiitti!

- tiitti.

Molemmissa dialogeissa kirjoittaja päästää lukijan jakamaan intiimiä hetkeä.

Jälkimmäinen on myös sillä tavalla merkityksellinen, että moni jo hieman

isompaa lasta imettävä äiti on ns. kaappi-imettäjä, koska kulttuurissamme ei

suosita pitkää imetystä. Siinä missä alle puolivuotiaan vauvan äitiä, joka ei imetä voidaan syyllistää imettämättömyydestä, tilanne muuttuu päällelleen kun lapsi on noin puoli vuotta: sen jälkeen imetyksen katsotaan jo ylittävän normaalin ja yleisesti suositellun rajan ja mitä pidempään se jatkuu, sitä enemmän äiti joutuu selittämään. Tästä syystä moni äiti imettää salaa tai kertoo asiasta vain sellaisille tahoille, joiden tietää ymmärtävän, ettei pitkään imetykseen liity mitään paheksuttavaa²⁰.

Kahdeksannessa tehtävässä (29.5.2008

[http://imetystarinat.blogspot.com/2008/05/8-tehtv-manifesti-](http://imetystarinat.blogspot.com/2008/05/8-tehtv-manifesti-huoneentaulu.html)

[huoneentaulu.html](http://imetystarinat.blogspot.com/2008/05/8-tehtv-manifesti-huoneentaulu.html)) sai kirjoittaa imetysaiheisen ohjelmajulistuksen tai manifestin. Tehtävä jatkoi kolmannen ja seitsemännen tehtävän linjalla eli siinä oli mahdollisuus tuulettaa tunteitaan ja ottaa kantaa. Tehtävä 8: *Kirjoita imettävän äidin ohjelmajulistus tai huoneentaulu, neuvolan seinälle sopiva tai vain itsellesi tarkoitettu.*

Monet huoneentaulujen lausahduksista muistuttivat mainoslauseita tai olivat tunnettujen mainoslauseiden suoria mukaelmia., esimerkiksi “Syökää rintaa!” ja “Imetys, mikä ihana tekosyy”. Nimimerkki *Outi* ehdotti tekstiä “Maistuis varmaan isillekin!” varustettuna leveästi hymyilevällä ja äidin rinnolla lepäävän vauvan kuvalla. Imettävän äidin rintojen ja etenkin rintoja imevän vauvan yhteydessä esitetty seksuaalinen vihjaus on hieman hämmentävä ja muistuttaa rintojen kaksinaisesta roolista. Perinteinen pyhä äiti/huora – asetelma konkretisoituu rintoihin liitetyissä ominaisuuksissa: ne ovat joko tai, vauvanruokavarasto tai seksuaalinen leikkikalu, mutta harvoin molempia yhtä aikaa.

Amerikassa laktivismisloganit on näkyneet jo vuosikymmenten ajan puskuritarroina tai t-paitateksteinä, esimerkiksi yhden kirjaimen erolla leikittelevät “Mothersucker!” ja klassinen “Breast is best!” sekä gradun nimessä oleva “I make milk, what’s your superpower?”, mutta myös suomalaiset kotiäitipienyrittäjät ovat ottaneet valikoimiinsa imetysaiheisilla

20 WHO suosittaa imetyksen jatkamista jopa kahteen vuoteen saakka, myös länsimaissa

teksteillä varustettuja t-paitoja, joissa viitataan esimerkiksi 24 h auki olevaan maitobaariin, aitoon maitoon ja kutsutaan imeväistä tissitakiaiseksi, maitovampyyriksi tai maitoimuriksi. Useimpien mielestä t-paitajulistaminen on harmitonta hauskaa, mutta viimeistään paidalla, jossa julistetaan että "Lehmänmaito on vasikoille!", saa nopeasti imetysfanaatikon leiman.

Rajuin laktivistiteksti lienee "Mothersucker!", joka rinnastuu vain yhdellä kirjaimella siitä eroavaan motherfucker-solvaukseen, joka syyttää incestisestä suhteesta omaan äitiin, kun taas äidin imeminen on sallittua jopa amerikkalaisessa puskuritarrassa... jos imijä on pieni vauva. Sopivaisuuden raja on hyvin häilyväinen. Amerikassa on tapauksia, joissa jo hieman isompaa, esimerkiksi kävelevää lasta imettävää äitiä on syytetty hyväksikäytöstä ja pitkää imetystä on käytetty aseena huoltajuuskiistoissa (Stearns, 309). Pitkä imetys ei kuulu länsimaiseen kulttuuriin joka palvoo naisen rintoja seksuaalisina objektina ja haluaa palauttaa ne mahdollisimman nopeasti siihen tehtävänsä. Raskaus ja imetys ovat äitiyden näkyviä ilmentymiä, mutta rinnat ovat myös puhtaasti naisellisuuden ja seksuaalisuuden symboli, "naiseuden kruununjalokivet, joten rinnat imetystapahtuman yhteydessä herättävät ristiriitaisia tuntemuksia yhdistäessään seksuaalisuuden ja äitiyden (Stearns, 309).

Varsinaista huumoritehtävää ei tehtävävalikoimassa ollut, mutta eräs hauska tissitarina tuli suoraan sähköpostiini. Erikoisen nimimerkki *Torimuijan* tarinasta tekee se, että se on kirjoitettu länsimurteella.

Tämä sattus jo mont vuot sit, ku mää oli nuar äiti.
Ensmäne laps oli tullu erellisen päivän laitokselt
kotti.

Laps oli vähä heikos kunnos, enkä mää saanu
hänt syämä koko päivänäs. Vaik mää kui yritti
lykät tissi suuhu, ni ei syäny, nukkus vaa.

Mää soiti sit yhrel tutul kättilöl, ja hän sanos, et
viäkä laps takas sairaala. Iha niinku vialliset
tuattet saa yleensäki palautta.

Mee lähretti samalt istumalt ajama Tyksii, ja ku
peril päästi, ni mää melke juaksi U-sairaala
narikka, ja veri toppataki päältäni.

Mää muista viäläki se narikkapoja ilme, ja tuntisi
se naama misä vaa, o se nii syäpyny mu muistiini.

Se vaa tuijotti hiljasen mun rinnuksiani. Sit mää
huamasi ittekki, et mul oli paita alas asti auki, ja
tissiliivit framil!

Mää oli viäl viimitteeks koton koittanu saara
mukulaa syämä, ja oli unohtanu napitta paira!

Mul oli naama varma iha kirkuva punane, ku mää
vetäsi paira kii, ja ryntäsi ensmäse nurkka
napittama se.

Nii et ei tartte yhtä ujostella Tyksi narikas, kyl ne o
siäl nähny yht sun toist!

(Turhanpäiväst prohtamist: Tyksi narikas,
<http://www.torimuija.vuodatus.net/blog/1237471>)

Teksti on valmista standupia. Alku on pelottava, vauva ei syö, sairaalaan on
mentävä takaisin. Tilanne kevenee nauruksi – jälkikäteen – mutta hieman jää
vaivaamaan miten imetyksen kävi... Peittykö naurun alle jälleen yksi ennen
aikojaan päätynyt imetystarina?

Yhdeksäs tehtävä (6.6.2008 [http://imetystarinat.blogspot.com/2008/06/9-
tehtv-kokonainen.html](http://imetystarinat.blogspot.com/2008/06/9-tehtv-kokonainen.html)) innosti kirjoittamaan imetyksestä ilman kehyksiä,
kenties jo jotain kokonaista ja itsenäistä. Tehtävä 9: *Tehtävänä on kirjoittaa
lyhytnovelli, kertomus, runo/runoja.*

Viimeiseen varsinaiseen kirjoitustehtävään osallistui lopulta vain kolme
kirjoittajaa. Nimimerkki *Outi* kirjoitti runon imettävän äidin ja lapsen
erityislaatusesta suhteesta. Runon lopussa äiti jo pohtii sitä, saako heidän
imetystarinansa jatkoa imettävän muuttuessa joskus itse imettäväksi
äidiksi.

Nauttikaamme niin kauan kuin voimme,
sinä ja minä.
Ehkä joku päivä

se on myös sinun ja hänen,
vaikka vielä sitä tiedä.

Nimimerkki *Mymmeli* kirjoitti äidin tunnelmista vauvan juuri synnyttyä ja vuoden kuluttua syntymästä. Kirjoitus sisälsi myös pohdintaa imetyksen erilaisesta merkityksestä erilaisille äideille.

Olen minä sitäkin paljon miettinyt, että miksi minua surettaa ne lapset, jotka eivät saa äidinmaitoa. Eihän se minulle kuulu. Vai kuuluuko? Entä jos äiti ei olekaan saanut niitä neuvoja ja ohjeita joita hän olisi tarvinnut, niinhän minullekin on käynyt. Tai ehkä hän ei olekaan vain halunnut imettää, kuuluuko se kenellekään?

Nimimerkki *j/* kirjoitti imetyksestä lapsuuttaan muistelevan vanhan miehen näkökulmasta Nimimerkki *j/*:n lyhyen muistelun lopussa vanha mies palaa lapsuuteen ja äidin rinnoille. Jotkut tekstiä kommentoineista lukivat lopun miehen lipumisena kuolemaan.

Vanha mies väsyi kaipauksen täyttämiin muistoihinsa ja antoi unen saapua. Sumein silmin hän katseli pihapiiriä, olivatko nuo koivutkin niin korkeita, ja heinät kutittivat nenää. Äitiä ei näkynyt missään, oliko hän jäänyt yksin, äitii, missä te olette, äiti minua pelottaa. Jostain hän kuuli äidin äänen, tuolla tutuilla portailla, ei hän eksynytäkään, tule syliin. Äidin kädet auttoivat, ettei hän horjahtanut paadelta kivutessaan polvelle istumaan. Esiliinan pehmeä kangas hyväili hänen poskeaan, kun äiti nosti paitansa helmaa ja otti hänet rinnalleen. Lämmin makea maito valui hänen suuhunsa saaden hänet nielaisemaan. Äiti silitti hiljaa hänen hiuksiaan, ei mitään hätää, tuliko sinun ikävä, tuliko sinun jano. Lämpö valtasi hänet kauttaaltaan ja hänen hengityksensä tasaantui syvään uneen. Hän muisti, hän tiesi.

(<http://virtaavatajatukset.blogspot.com/2008/06/vanha-mies.html>)

Hélène Cixousin sanat luvussa 3.3. Äitien omat kertomukset tulevat tässä todeksi: vanhan miehen unessa kuuluu äidin ääni, äidin puhe, ”loppumaton maito”.

Kymmenennessä tehtävässä (30.6.2008

<http://imetystarinat.blogspot.com/2008/06/10-tehtv-kysymyksi.html>) kyselin äitien mietteitä kaikkien tehtävien jälkeen. En pyytänyt heitä yksilöimään jokaista tehtävää erikseen, koska halusin kuulla vaikutelmia ja tunteuksia enemmän imetyksestä kirjoittamisesta kuin itse tehtävistä. Toinen kysymys oli hyvin johdatteleva, koska halusin vahvistaa omia ajatuksiani niistä syistä joilla perustella miksi imetyksestä kirjoittaminen olisi tärkeää. Tehtävä 10: *Miltä tuntui kirjoittaa imetyksestä? Pitäisikö imetyksestä ylipäättään kirjoittaa enemmän, myös muuta kuin puhtaasti tietotekstiä? Miksi?*

Kirjoittajien vastaukset esitettiin kysymyksiin omana, seuraavana lukunaan.

5.3. Kirjoittajien mietteitä sanataideharjoitteiden jälkeen

Kuusi äitiä kertoi mielipiteensä imetyksestä kirjoittamisesta. Kirjoittaminen oli ollut viimeistä tehtävää lukuun ottamatta helppoa, mukavaa, rentouttavaa, antoisaa ja ajatuksia herättävää. Omien imetykokemusten muisteleminen ja jakaminen muiden kanssa nousi vastauksista esiin:

Oli kiva muistella koko imetyksen aikaa lapsensemme syntymästä tähän päivään. Omien kokemusten jakaminen ei ole tähänkään asti ollut itselleni ongelma. Toisten kokemuksia oli kiva lukea. Oppi jotain itsekin.
(nimimerkki *Outi*)

Imetyksestä kirjoittaminen oli mukavaa. Useimmat asiat huomasi läpikäyneensä mielessään aiemminkin, mutta oli silti monia seikkoja, jotka olivat ehkä kaivanneetkin sanallistamista.
(nimimerkki *H*)

Myös kaunokirjallisuuden ja omaelämäkerrallisuuden suhde puhutti kirjoittajia.

(...) teksti vain tuntuu helposti olevan joko latautunut tunteella tai sitten siitä tulee muutoin henkilökohtaista.

(nimimerkki *Mymmeli*)

Vain viimeinen kirjoitustehtävä oli useimmille ylivoimainen, osittain siksi, että se olisi vaatinut ajallista paneutumista aiempia tehtäviä enemmän. Pari kirjoittajaa sanoi suoraan, että viimeisen tehtävän kohdalla ”iski rimakauhu”.

(...) vain viimeinen teksti tuottaa tuskaa. Ehkä siinä on kyse arkuudesta tuottaa kaunokirjallista tekstiä, kun edellisestä kerrasta on vuosia aikaa...

(nimimerkki *Fanny*)

Kaiken kaikkiaan vastaukset ja osallistujien kommentit loivan kuvan, että kirjoittajille oli tärkeää, että heillä oli paikka, jossa he voivat kirjoittaa heille tärkeästä asiasta, tietäen että kiinnostuneita lukijoita on ainakin yksi. Aivan samoin äidit jakavat toisilleen synnytyskertomuksiaan, joita voi olla tärkeää yhä uudelleen, jopa samoille kuulijoille, koska kertominen rakentaa ja vahvistaa heidän tuoretta käsitystään itsestään äiteinä (Nelson 2006, 2). Kirjoittaminen on pidemmälle vietyä kerrontaa, koska se dokumentoituu ja säilyy luettavana, tässä tapauksessa vieläpä verkossa, jossa kuka tahansa kieltä ymmärtävä pääsee sitä lukemaan. Tässä valossa sanataideverkkoryhmässäni mukana olleet äidit olivat rohkeita. He ottivat sen riskin, että heidän tekstejään saatettaisiin arvioida tai kommentoida yllättävilläkin tavoilla.

Nimimerkki *Outi* kertoi, että sanataideverkkoryhmään osallistuminen toimi myös keskustelun herättäjänä kotona.

Itselle ehkä yllättävää oli se, miten mieskin tahtoi tietyllä lailla osallistua kun kerroin mitä milloinkin piti pohtia. Näki sen miehenkin puolen ja kuuli,

mitä mieltä hän on imettämisestä. Niitä keskusteluja tuskin olisi käyty, jos tähän en olisi mukaan lähtenyt. Oli myös kiva huomata miehestäni se, että hänkin mietti tehtäviä. Ja imettämistä.

Yksi kirjoittajista on jatkanut kirjoittamista blogissaan itsenäisesti, runoja ja tuokiokuvia kirjoittaen. Loppukommenteissaan samainen kirjoittaja ehdotti, että jatkaisin sanataideverkkoryhmää satunnaisilla tehtävillä vielä gradun jälkeenkin, hieman Runotorstain ja Pakinaperjantain tyyliin.

Pyysin äitejä pohtimaan myös sitä miksi imetyksestä olisi hyvä kirjoittaa myös muunlaista kuin tietovoittoista tekstiä. Kaikki vastanneet äidit kaipasivat tietopuolisen tekstin rinnalle myös fiktiivisiä ja omaelämäkerrallisia imetystarinoita. Useampikin kirjoittaja toivoi, että imetysaihe nivottaisiin yhteen ”tavallisiin arjenmakuisiin novelleihin ja romaaneihin” samalla tavalla kuin ”syöminen, juominen ja rakastelu”.

(...) jos imetyksestä alettaisiin kirjoittaa enemmän runoja, proosaa, näytelmiä ym. niin sitten sen ehkä kokisi mahdolliseksi aiheeksi yhä useampi kirjailija, joista imetyksen kokeneiden (itse imettäneenä tai vierestä läheltä tukeneena) osuus saattaa hyvinkin olla pienempi kuin koko väestöstä keskimäärin. Eli minun reseptini olisi, että ensin tietoisesti imetysaiheesta kaunokirjallisuutta tuottamaan sen omakohtaisesti kokeneet henkilöt saamaan aihe tunnetuksi ja hyväksytyksi ja siitä seurauksena toivottavasti olisi imetyskuvausten lisääntyminen kirjallisuudessa ylipäänsä.

(nimimerki j.l)

Eräs kirjoittaja arveli, että jos imetyksestä kirjoitetaan fiktiivisesti ja pystytään siirtämään positiivisia mielikuvia jo nuorten lukijoiden mieleen, he aikuisina haluaisivat kokea niitä samoja elämyksiä, joista ovat lukeneet.

Yksi kirjoittajista muistutti, että imetyksestä ei kirjoiteta millään tasolla riittävästi. Hän myös arveli, että ”faktalla on enemmän valtaa” kuin imetykseen liittyvien tunteiden ja tunnelmien kuvaamisella. Esille nousi sekin,

että kaikille ei ole luontevaa jakaa imetykokemuksiaan muille, koska ne ovat niin henkilökohtaisia kokemuksia. Silti niitä kaivataan, koska mahdollisimman moninaisten imetystarinoiden kuuleminen tarjoaa vertaistukea omaan imetykseen.

Päätäntö

Alunperin ajattelin, että imetyksestä ei juurikaan ole kirjoitettu ja halusin löytää ja tuottaa uusia, imetystä käsitteleviä tekstejä. Toivoin tekstejä, joiden avulla olisin voinut osoittaa, että imetys voi olla ketä tahansa lukijaa kiinnostava aihe josta voi kirjoittaa monella eri tavalla.

Työn edetessä havaitsin, että imetyksestä on kyllä kirjoitettu aivan samalla tavalla kuin mistä tahansa muustakin yksittäisestä kokemusperäisestä aiheesta, mutta koska kirjallisuuden imetyks kuvaukset ovat vain yksi osa kokonaisuutta, niitä ei huomaa, ellei ole jotenkin aivan erityisesti aiheesta kiinnostunut. Löysin monia erilaisia tapoja jolla imetyksestä on kirjoitettu. Äidinrakkautta ja maidon taikavoimaa ylistävät vanhat runoelmat ja tarut ja esimerkiksi Minna Canthin tapa liittää imetys osaksi yhteiskunnallisten olojen ajankuvaa ovat kenties ne tutuimmat tyyli. Suomalaisista nykykirjailijoista Anna-Leena Härkönen todisti kirjassaan *Heikosti positiivinen* todeksi sen, että imetyksestä voi menestyksekkäästi kirjoittaa myös myyttejä vastaan, Tittamari Marttinen taas on luonut kahdessa kirjassaan imetyksestä melko kattavan kuvan sekä historiallisessa miljöössä että nykyajassa: imetys ei ole ruusuilla tanssimista mutta ei kidutustakaan, vaan useimmille jotain siltä väliltä.

Kaikkein vaikuttavimmin imetyksestä kirjoittivat kuitenkin maailmankuulut kirjailijat, John Steinbeck ja Toni Morrison. Erityisesti jälkimmäisen romaani *Minun kansani, minun rakkaani* oli itselleni tärkeä löytö: se vahvisti alkuperäistä ajatustani siitä, että imetystä voi käyttää väkevien asioiden symbolina takertumatta liikaa itse imetystapahtumaan jolloin aihe muuntuu yksityisestä yleisellä tasolla merkittäväksi. Tässä on suurin ero terapeutin

ja omaelämäkerrallisen kirjoittamisen ja varsinaisen kaunokirjallisuuden välillä: kaunokirjallisuuden polttoaineena käytetty imetysaihe on jo irtaantunut autenttisuudesta ja siinä ei enää tarvitse käydä läpi imetystä niin kovin konkreettisesti. Myös luvussa 4.2. Itseymmärrystä omaelämäkerrallisuudesta mainittu fiktiivisen omaelämäkirjoituksen malli voi irrottaa tarinan koetusta.

Vaikka en edes itse uskonut varsinaista imetyskirjallisuutta olevan olemassakaan, yllätyksekseni myös sellainen kirja löytyi: filippiiniläinen romanttiseen genreen kuuluva imetysvalistusromaani, jonka tuottamiseen oli osallistunut paikallinen WHO. Kirja vei tietoa suoraan nuorille ja köyhille äidille, jotka eivät sitä muussa muodossa olisi todennäköisesti saaneet tai jaksaneet omaksua. Kirjoittajana, joka pyrkii elättämään itsensä omilla teksteillään, minua jäi kiinnostamaan tällainen vapaasta kirjoittamisesta poikkeava muoto eli tilauksesta kirjoitettu valistusromaani. Kirjan ideaa voisi soveltaa suomalaisille lukijoille mukautettuna ja suunnattuna esimerkiksi sellaisille chic lit –genren kuluttajille, jotka ovat kasvaneet sinkkuajoistaan yli ja ovat perustamassa perhettä.

Lopulta kuitenkin palasin heihin, joista kaikki lähti liikkeelle, eli imettäviin äiteihin. Heille on tärkeää saada lukea erilaisia imetyskokemuksia eri tavalla tarjoiltuina. Imetyskertomusten välittäminen on tärkeää, koska samoin kuin synnytyskertomusten lukeminen ja kuuleminen, myös jaetut imetyskertomukset liittävät äidin osaksi äitiyhteisöä. Tarinat tarjoavat samaistumisen kohteita ja tietoa.

Myös se, että imettävät äidit itse saavat kirjoittaa aiheesta, on tärkeää. Imetys, kuten äitiyteen siirtyminen ylipäätään, on naisen elämää vahvasti mullistava tapahtuma. Puhuminen ja sen jalostetumpi muoto, kirjoittaminen, nopeuttaa tunteiden käsittelyä, jolloin erityisesti mahdolliset imetykseen liittyvät pettymykset on helpompi jättää taakseen. Kirjoittamalla on mahdollista myös ohjatusti purkaa imetyspettymyksiä. Käsittelyyn soveltuisivat sekä narratiivisen terapian tekniikka, jossa ihmistä rajaava ns. ohut kertomus muutetaan uudeksi ja vahvaksi kertomukseksi ja NLP:n

voimavaramielleharjoitus kirjallisesti tehtynä. Molemmat tekniikat perustuvat samaan asiaan, kielen avulla muutettujen mielikuvien voimaan; kun löytyy uusi tapa kirjoittaa, voi löytyä myös uusi tapa ajatella. Molempia tekniikoita on mahdollista toteuttaa joko ohjatusti sanataideryhmässä tai esimerkiksi imetystukiryhmän toiminnan osana, mutta yhtä hyvin harjoituksia voi tehdä itsenäisesti.

Gradua varten perustamani sanataideverkkoryhmä oli siihen osallistuneiden kirjoittajien kommenttien perusteella antoisa kokemus. Epäilin hetkittäin toteutustapaa, ja mietin olisiko ollut gradun kannalta viisaampaa kerätä imetyskertomuksia ilman erillisiä tehtäviä, pyytäen ihmisiä kirjoittamaan täysin vapaasti imetyksestään. Toisaalta juuri sanataideverkkoryhmän avoimuus ja yksittäisiin tehtäviin osallistumisen helppous houkuttelivat ja inspiroivat osallistujia kirjoittamaan ja tekstejä kertyi kenties juuri siitä syystä kiitettävän paljon. Myös mahdollisuus kommunikoida muiden kirjoittajien kanssa teki sanataideryhmästä elävän kirjoitusalueen.

Oma käsitykseni imetyskertomuksista oli sanataideryhmän alussa melko rajoittunut, jopa asenteellinen. Odotin kaavamaisia ja hyvin samankaltaisia tarinoita ja halusin käyttää sanataideharjoitteita ravistellakseni hieman kirjoittajia. Yleisesti ottaen imetyskertomuksissa toki onkin tiettyä kaavamaisuutta ja toistoa, mutta se johtuu imetyskertomuksen luonteesta, joka on hyvin samankaltainen kuin synnytyskertomuksilla, joita niitäkin kerrotaan ja ylöskirjoitetaan koettaessa isoa elämänmuutosta, äitiyteen kasvamista.

Vaikka tehtävien antamiin raameihin pakotettuna ei välttämättä synny kovin hyvää tai itsenäisenä toimivaa kirjallisuutta, sanataideharjoitteet vaikuttivat teksteihin siten, että ne pakottivat kirjoittajat ulos lineaarisesta rakenteesta. Mitään aiemmasta imetyskirjoituksesta suuresti poikkeavaa tai täysin uutta ei syntynyt, mutta syntyi naispuhetta ja naisellista kirjoitusta jotka piirtävät esiin pientä naisen elämään kuuluvaa osa-alueita. Naisten on itse kirjoitettava heille merkityksellisistä aiheista, esimerkiksi imetyksestä, tehdäkseen sitä

näkyvämmäksi. Kertomuksia kirjoitettiin ja luettiin, niiden äärellä jaettiin oivalluksia ja tunteita; seikka, joka on kirjallisuuden ja kaiken taiteen tärkeimpiä tehtäviä ja usein myös se syy, joka antaa kirjoittajalle syyn jatkaa kirjoittamista.

Itseymmärryksen lisäämisen ja äitien voimaantumisen välikappaleeksi sanataideryhmä sopii mielestäni erinomaisesti. Näen mahdollisena, että gradun innoittamana, mutta todelliseen tarpeeseen voisi syntyä äitien itsensä kokoamia ”kirjoitusnuotiopiirejä”, ryhmäblogeja tai virtuaalifoorumeita, joissa äidit kirjoittavat imetyksestä ”womanly art of breastfeeding” –hengessä sen sijaan että kiistelisivät keskustelupalstoilla erilaisista imetykäytännöistä.

Kirjoittamisen rajaaminen juuri imetykseen puoltaa paikkaansa siksi, että se on yksi eniten ongelmia ja pettymyksiä aiheuttavista asioista äitiyden alkumetreillä ja asia, jonka kautta voi tarkastella naisena olemista, koska rinnat edustavat monille näkyvintä naiseutta. Lapsi äidin rinnoilla on kuvallinen perusta sellaiselle äitimyytille, joka monista nykyajan naisista tuntuu vieraalta, jopa ahdistavalta. Kun sitä kuvaa käsitellään ja muokataan ja luodaan uusia kuvia, joille annetaan sanat, myös äitiys saa uusia piirteitä.

Omalle ajattelulleni työn suurin anti oli tutustua Helene Cixousin tapaan kirjoittaa naisesta ja naisen kirjoittamisesta. Hänen käsityksensä naisen ruumiista arvaamattomana ja alkukantaisena virtana jota ei voi pysäyttää, herättää halun kysyä, onko myös naisten kirjoitus tällaista, pidäkkeetöntä kuin maidontulo rinnasta. Missä olosuhteissa se olisi kaikkein esteettömintä ja mitkä asiat vaikuttavat siihen, että kirjoitamme itseämme suitsien emmekä edes aina itsellemme kaikkein tärkeimmistä asioista? Nämä kysymykset ovat kaikkea kirjoittamista ja jokaista kirjoittajaa koskevia peruskysymyksiä, joihin vastaukset löytyvät vain itsetutkiskelun ja kirjoittamisen – vaikka sitten imetyksestä – kautta.

Imetyskertomusten tärkein anti lukijalle on siinä, että ne tarjoavat vertaistukea ja samaistumisen kohteita ja välittävät samalla tietoa imetyksestä, jopa tehokkaammin kuin tietoteksti.

Ja aina joskus jokin imetykseen liittyvä kokemus, tieto tai kuvitelma kokee muodonmuutoksen kaunokirjallisuudeksi, joka kertoo paljon muutakin kuin imetyksen tarinaa.

“Mulla oli maitoa,” hän sanoi. Mä odotin Denveriä, mutta mulla oli maitoa pienelle tytölleni. Mä en ollu lakannu imettämästä sitä silloin kun mä lähetin sen edeltä Howardin ja Buglarin kanssa.”

Nyt hän kaulitsi taikinaa puukaulimella. “Jokainen voi haistaa mut jo kauan ennen kuin mä tulin edes näköksälle. Ja kun mä sitten tulin näköksälle niin jokainen näki maitotipat tässä mun rinnuksissa. Sille mä en voinu mitään. Mä tiesin vaan että mun oli saatava maito pikku tytölleni. Kukapa sitä olisi imettäny yhtä hyvin kuin minä. Kuka olis osannu antaa sitä sille tarpeeks nopeaan ja lopettaa kun se oli kylläinen muttei tienny sitä itse. Kuka olis tienny ettei se osannu röyhtästä jos sitä piti pystyssä olkapäätä vasten, vaan vain jos makas mun polvillani. Kukaan muu kuin mä ei sitä tienny eikä kellään muulla kuin mulla ollu sen omaa maitoa. Mä selitin tän kaiken niille vankkureissa istuneille naisille. Käskin niitä kastamaan kangastilkun sokeriveteen sille imettäväks niin että kun mä tulisin sinne parin päivän päästä niin se ei olisi unohtanu mua. Se sais maitonsa ja se sais minut maidon mukana.

“Miehet ei tiedä paljon mitään”, Paul D sanoi sulloen massin takaisin liivintaskuun, “mutta sen ne tietää ettei imeväinen voi olla kauaa poissa äitinsä luota.”

“Sitten ne tietää millasta on lähettää lapsensa pois kun rinnat on täynnä.”

“Meidän piti puhua jostain muusta, Sethe.”

“Sen jälkeen kun me erottiin silloin, ne pojat tuli sinne ja vei mun maidon. Sitä varten ne tulikin. Ne piti mua maassa ja otti sen. Mä kantelin niistä

rouva Garnerille. Sillä oli se muhkura eikä se voinu puhua, mutta sen silmistä valu kyyneliä. Ne pojat sai selville että mä olin kannellu. Opettaja käski yhden riisua mun selän paljaaks ja kun ne taas peitti sen niin siinä oli puu. Se kasvaa siinä aina vaan.”

“Ne ruoski sut?”

“Ja vei mun maidon.”

“Ruoski vaikka olit raskaana?”

“Ja vei mun maidon!” (Morrison 1998, 27.28).

Lähteet

- Balas, Golda 2001. *The Female Breast as a Source of Charity: Artistic Depictions of Caritas Romana*. Boaz Tal: Allegory/Allegro Non Troppo, Exhibition Catalogue, Tel Aviv Museum of Art, 2001, 105-109.
- Birren, James 2001. *Telling the Stories of Life through Guided Autobiography Groups*. John Hopkins University Press.
- Canth, Minna 1917. *Köyhää Kansaa*. Helsinki: Otava.
<http://www.gutenberg.org/files/13976/13976-8.txt>
- Cixous, Hélène 1976. *The Laugh of the Medusa*. (Suom. Cohen, Keith & Cohen, Paula) Signs, Vol. 1, No. 4 (Summer, 1976). The University of Chicago Press. <http://www.jstor.org/stable/3173239>
- Clark, Romy & Ivanic, Roz 1997. *The Politics of Writing*. Routledge: London.
- Enwald, Liisa 1980. *Luova kirjoittaja*. Jyväskylä: Gummerus.
- Hannula, Leena 2003. *Imetysnäkemys ja imetyksen toteutuminen*. Turun yliopisto. 2003.
- Härkönen, Anna-Leena 2001. *Heikosti positiivinen*. Helsinki: Otava.
I make milk – what's your superpower? Uusia imetyskertomuksia etsimässä. Sanataideverkkojärjestön blogi osoitteessa
<http://imetystarinat.blogspot.com>
- Jose, Maia 2007. *Breastfeeding Advocacy Through a Romance Novel*.
<http://www.maiajose.com/2007/06/breastfeeding-advocacy-through-romance.html>
- Katainen, Arja 2002. *Tarinoitu itseys. Narratiivisen identiteetin teorian avaamia näköaloja postmodernin ajan taidekasvatukseen*. Pro gradu työ. Filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.
- Kinsley, Craig H, Lambert, Kelly G. 2006. *The Maternal Brain*. Scientific American, Vol 294 Issue 1, Jan 2006.
- Leake, Jonathan 2008. Motherhood boosts female brain power. TimesOnline. 12.10.2008.
http://www.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/health/article4926736.ece
- Linder-Pelz, Susie & Hall, Michael 2007. *The Theoretical Roots of NLP-based coaching*. The Coaching Psychologist, Vol. 3, No. 1, May 2007, 12-15. http://www3.bps.org.uk/downloadfile.cfm?file_uid=95B8494E-1143-DFD0-7EB0-A12F28A1F795&ext=pdf#page=14
- Marttinen, Tittamari 2001. *Käärmesormus*. Helsinki: WSOY.
- Marttinen, Tittamari 2003. *Äidin karkkipäivä*. Helsinki: WSOY.
- Moi, Toril 1990. *Sukupuoli, teksti, valta. (Sexual/Textual Politics: Feminist Literary Theory)*.
- Morgan, Alice 2004. *Johdas narratiiviseen terapiaan (What is narrative therapy? Suom. Tapio Malinen)*. Kuva & Mieli Ky.
- Morrison, Toni 1988. *Minun kansani, minun rakkaani (Beloved. Suom. Kaarina Ripatti)*. Helsinki: Tammi.
- Nelson, Fiona 2006. *Birth Stories: Narrative Constructions of Transitions to Motherhood*.
http://www.allacademic.com/meta/p104924_index.html
- Newman, Jack & Pitman, Teresa 2000. *The Ultimate Breastfeeding Book of Answers*. Prima Publishing: Roseville, California.

- Niemelä, Minni 2006. *Imetysopas. Hyvinvointia vauvalle ja äidille*. Helsinki: Helmi.
- Nätkin, Ritva 1993. "Äitiys ja sukupuolten väliset suhteet". Teoksessa *Aikanaisia. Kirjoituksia naisten omaelämäkerroista*. Toim. Ulla Piela. SKS: Helsinki.
- Olsen, Patricia R., 2008. Fresh Starts: Tales From the Past, Preserved for Families. New York Times 11.10.2008.
http://www.nytimes.com/2008/10/12/jobs/12starts.html?_r=1&partner=permalink&exprod=permalink&oref=slogin
- Pisacane et al 2005. *A Controlled Trial of the Father's Role in Breastfeeding Promotion*. Pediatrics 2005;116:e494-e498
<http://pediatrics.aappublications.org/cgi/content/full/116/4/e494>
- Rautala, Helena 1993. "Kieli – kahle vai lakanaköysi". Teoksessa *Aikanaisia. Kirjoituksia naisten omaelämäkerroista*. Toim. Ulla Piela. SKS: Helsinki.
- Sampson, Fiona (toim.) 2004. *Creative Writing in Health and Social Care*. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.
- Saresma, Tuija 2007. *Oman elämän rajapinnoilla. Kuolema ja kirjoitus*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Savage, Jane Staton 2001. *Birth Stories: A Way of Knowing in Childbirth Education*. The Journal of Perinatal Education Vol. 10, No. 2, 2001
- Shields, Brooke 2006. *Tuli sade rankka (Down Came the Rain – My Journey Through Postpartum Depression*. Suom. Leena Nivala). Helsinki: Otava.
- Steinbeck, John 1944. *Vihan hedelmät (The Grapes of Wrath*. Suom. Alex Matson). Helsinki: Tammi.
- Stearns, Cindy A. 1999. *Breastfeeding and the Good Maternal Body*. Gender and Society, Vol. 13, No. 3 (Jun., 1999), s. 308-325.
- Syrjälä, Leena 2001. "Tarinat ja elämäkerrat tutkimuksessa". Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*. Toim. Aaltola, J & Valli, R. PS-kustannus: Jyväskylä.
https://www.edu.helsinki.fi/svy/kvali/narrat/mat/narrat_elamakerrat.pdf
- Tukiainen, Katja 2008. *Rusina*. Helsinki: Like.
- Vilkko, Anni 1997. *Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämän kerronta ja luenta*. Helsinki: SKS.
- von Harpe, Peter & Toivonen, Veli-Matti 1996. *NLP Mielikirja. Kuinka muuttaa mieltään*. Suomen NLP-yhdistys.
- Washingtonpost.com 2003. Comics: Meet the Artist. With Rick Kirkman.
http://discuss.washingtonpost.com/wpsrv/zforum/03/r_style_cartoon041803.htm
- Weiner, Jennifer 2004. *Pieniä maanjäristyksiä*. (Little Earthquakes. Suom. Terhi Leskinen). Helsinki: Otava.
- Weiner, Lynn Y. 1994. *Reconstructing Motherhood: The La Leche League in Postwar America*. The Journal of American History, Vol 80, No. 4 (Mar., 1994) 1357-1381. <http://www.jstor.org/stable/2080604>

Linkit

Helistin, <http://www.helistin.fi/>

Imetystukilistan kotisivut, <http://imetystukilista.net/sivut/index.php>

Kaksplus/keskustelu, <http://kaksplus.fi/keskustelu/>

Maitolaituri, <http://maitolaituri.imetys.fi/>

Vauva/keskustelu, <http://www.vauva.fi/keskustelut>

Liite 1: Sanataideverkkoryhmän tehtävät

Tehtävä 1: Muistatko romaaneja, novelleja, runoja tai näytelmiä/leffoja joissa puhuttaisiin imetyksestä? Miten aihetta käsiteltiin? (16.3. 2008)

Tehtävä 2: Kirjoita tarkka ja tiivis kuvaus imetystilanteesta. (24.3.2008)

Tehtävä 3: Kirjoita kirje imettävällesi tai ihmiselle, joka on jotenkin vaikuttanut omaan imetykseen. (31.3. 2008)

Tehtävä 4: Pohdi ja kommentoi kielen ja tyylin merkitystä imetyksestä kirjoitettaessa ja/tai kirjoita joko 1) ylisöpö-disneymäisen hempeä - jossa pikkulinnut sirkuttavat päiden yläpuolella - imetysruno tai lyhyt kuvaus, tai 2) asiallinen, karu, karski imetysruno tai lyhyt kuvaus. (8.4. 2008)

Tehtävä 5: Tehtävänä on kirjoittaa imetysaiheinen haiku tai tanka. (22.4.2008)

Tehtävä 6: Millaisia ovat ne äänet ja kuvat joilla haluaisitte kertoa imetyksestä? Voit listata niitä ihan pelkkänä listana tai kertoa omin sanoin millaisen lyhytelokuvan, kuunnelman tai sketsin kirjoittaisit imetykseen ympärille. (3.5.2008)

Tehtävä 7: Tehtävänä on kirjoittaa dialogia (= vuoropuhelu, keskustelu) imetykseen liittyvästä kohtaamisesta. Muutama rivikin riittää. (15.5.2008)

Tehtävä 8: Kirjoita imettävän äidin ohjelmajulistus tai huoneentaulu, neuvolan seinälle sopiva tai vain itsellesi tarkoitettu. (29.5.2008)

Tehtävä 9: Tehtävänä on kirjoittaa lyhytnovelli, kertomus, runo/runoja. (6.6.2008)

Tehtävä 10: Miltä tuntui kirjoittaa imetyksestä? Pitäisikö imetyksestä ylipäättään kirjoittaa enemmän, myös muuta kuin puhtaasti tietotekstiä? Miksi? (30.6.2008)

Liite 2: Sanataideverkkoryhmään osallistujat ja heidän osallistumisensa tehtäviin

Osallistujan nimi ja niiden tehtävien numerot, joihin kirjoittaja osallistui.

1. Anna	1
2. Anonyymi 1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
3. Anonyymi 2	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8
4. Anonyymi 3	3, 4, 5, 7, 8
5. Anonyymi 4	3, 4, 7, 8
6. Anonyymi 5	3, 7
7. E	1, 4
8. Elisa	3
9. Ellu	1
10. Emmi	2, 3
11. Fanny	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10
12. H	3, 10
13. Heli	1
14. Hw	4
15. Iina	1, 2, 8
16. JI	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
17. Johanna	2, 3, 5
18. K	3
19. Kaisa	1, 2, 4, 5
20. Katja	1, 2, 5, 6, 7, 10
21. Marika/Kattimus	2, 3, 4, 5, 6, 10
22. Kirsi	1, 2
23. LeenaP	1
24. Mustikka	2
25. Mymmeli	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
26. Nina	1
27. Outi	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10
28. Piikkine	2
29. PM	1, 2, 3, 4, 5
30. Sulo/EP	1, 2, 3, 5
31. Tiina	2, 7

Kuvaliite:

Kuva 1: Egyptiläinen ruukku, äiti imettää lastaan.
<http://picasaweb.google.com/global.breastfeeding>

Kuva 2: Jacopo Tintoretto 1575: The Origin of the Milky Way.
<http://picasaweb.google.com/global.breastfeeding>

Kuva 3: Baby Blues 8.12.2007: Nice shot!
<http://www.babyblues.com/archive/index.php?formname=getstrip&GoToDay=12/08/07>

Kuva 4: Peter Paul Rubens 1612: Roman Charity.
<http://www.stargatelibraries.com/RomanCharityGallery001.html>

Kuva 5: Hathor the CowGoddess 2005: Cover Blanket.
<http://www.thecowgoddess.com/2005/05/24/buttinski/>

Kuva 6: Katja Tukiainen 2005. Rintapumppu. <http://www.katjat.net/obje/imet/imet.html>